

Årsredovisning 2023

Dokumenttyp: årsredovisning
Datum: 2024-04-29
Diarienummer: KS 2024/15
Fastställt av: kommunfullmäktige
Dokumentansvarig: ekonomichef

Grästorps kommun

Innehåll

Innehåll	2
1 Kommunalsrådet summerar året	4
2 Kommundirektör summerar året.....	5
3 Vision	6
4 Det här är Grästorp	7
5 Organisation.....	7
6 Förvaltningsberättelse.....	8
6.1 Översikt över verksamhetens utveckling	8
6.1.1 Ekonomin i sammandrag.....	9
6.2 Den kommunala koncernen.....	10
6.3 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning.....	10
6.3.1 Befolkningsutveckling.....	10
6.3.2 Skatteunderlagsutveckling.....	11
6.3.3 Översvämning.....	11
6.4 Händelser av väsentlig betydelse	11
6.5 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten.....	12
6.5.1 Styrmodell.....	12
6.5.2 Budget och verksamhetsplan.....	13
6.5.3 Uppföljning	13
6.5.4 Finanspolicy	13
6.6 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	14
6.6.1 Mål för god ekonomisk hushållning.....	14
6.6.2 Sammanfattande analys och måluppfyllelse	14
6.6.3 Finansiella mål.....	25
6.6.4 Finansiell analys	26
6.7 Balanskravsresultat	28
6.8 Väsentliga personalförhållanden.....	29
6.8.1 Antal anställda.....	29
6.8.2 Sjukfrånvaro	29
6.9 Förväntad utveckling.....	30
7 Driftredovisning	32
8 Investeringsredovisning.....	32
9 Räkenskaper	35
9.1 Resultaträkning.....	35

9.2	Balansräkning	36
9.3	Kassaflödesanalys	37
9.4	Nothänvisning.....	38
9.4.1	Redovisningsprinciper	38
9.4.2	Uppskattningar och bedömningar	39
10	Verksamhetsberättelse	49
10.1	Allmän verksamhet.....	49
10.1.1	Ekonomiskt resultat.....	52
10.2	Samhällsbyggnadsverksamheten.....	53
10.2.1	Ekonomiskt resultat.....	55
10.3	Bildningsverksamheten.....	56
10.3.1	Ekonomiskt resultat.....	59
10.4	Social verksamhet	60
10.4.1	Ekonomiskt resultat.....	63
10.5	Miljö- och byggnämnden.....	64
10.5.1	Ekonomiskt resultat.....	64
10.6	V/A.....	64
10.6.1	Ekonomiskt resultat.....	67

---

1 Kommunalrådet summerar året

I september 2023 blev jag vald till kommunalråd och KSO i Grästorp, ett mycket hedrande och spännande uppdrag som jag kommer förvalta med stolthet. Under min första tid har jag börjat lära känna både organisationen, verksamheterna, våra samarbeten och alla processer som är i gång i vår kommun. Det har varit intensivt och väldigt roligt, i varje möte jag har haft hittills har det varit en ren fröjd att möta alla eldsjälar som verkligen brinner för sitt uppdrag, som ger våra medborgare en service av högsta kvalitet med det goda värdskapet som utmärker Grästorp. Även bland medborgarna i Grästorp finns ett stort engagemang för bygden, en stolthet över vår kommun, och vi är många som arbetar tillsammans för att Grästorp ska fortsätta vara en attraktiv och levande plats att bo, verka och vistas i.

Under 2023 har vi ingått flera nya samverkansavtal, bland annat är vi numer del av Räddningstjänsten Skaraborg. Vi har också en ny säkerhetsorganisation tillsammans med Essunga och Vara där vi samlat både säkerhetssamordnare och informationssäkerhetssamordnare som arbetar långsiktigt för att stärka våra tre kommuner. Samverkan, både inom våra verksamheter och med andra kommuner, är både en framgångsfaktor och en förutsättning för kommuner att fortsatt kunna utföra vårt uppdrag så effektivt och så bra som möjligt, och i förlängningen klara de utmaningar vi står inför.

Under året har vi också tagit stora steg framåt i samhällsutvecklingen då vi satt spaden i marken på vårt nyaste bostadsområde Brännebacka Västra där gator, ledningar, diken och annan infrastruktur nu byggs. Grästorps kommun har också startat sitt första helägda bolag, fastighetsbolaget Grästorps Fastigheter AB, som bland annat kommer att projektera för trygghetslägenheter på Lärkfalken, där gröna villan en gång stod. Vi har också fått en ny och mycket säkrare skolskjutsplats för Grästorps skolelever, invigt Lilla Bergaparken som knyter an till unika Platåbergens Geopark och fortsatt arbetet med att säkra Grästorp mot skyfall med dagvattenledning och invallning av vattenverket.

I kommunen har vi också utvecklat en nationellt uppmärksammad app för habiliteringsersättning, allt efter en medledares idé och innovation. Just medledarskapet och viljan att utveckla och förbättra våra verksamheter och vad vi kan erbjuda kommuninvånarna är det största som jag tar med mig från de verksamhetsbesök jag gjort under året. Vi har så många engagerade medledare och eldsjälar som brinner för sitt uppdrag i kommunen och som hela tiden strävar efter att göra *bättre*.

En av utmaningarna från 2023 som vi tar med oss in i 2024 är befolkningsutvecklingen, både sett till ett minskat antal invånare i kommunen, men också avseende den demografiska utvecklingen där våra äldre blir fler. Tillsammans med det ekonomiska läget och ett osäkert världsläge är det något vi kommer att behöva arbeta med och ta hänsyn till framåt. I det uppdraget är jag trygg i vårt arbete med att hela tiden utveckla oss genom digitalisering, innovation, vårt helhetstänk, vårt värdskap och framför allt vårt medledarskap.

Tack för ett starkt genomfört 2023. Nu tar vi steget in i 2024 och fortsätter hålla fanan högt!

Robert Fransson

Kommunstyrelsens ordförande och kommunalråd

---

2 Kommundirektör summerar året

Under 2023 har kommunen fortsatt det kontinuerliga arbetet med utveckling och ständiga förbättringar i tjänster och service för alla som bor, verkar och vistas i kommunen. Förbättrade resultat och ökade effekter skapar stabiliserande trender inom flera områden vilket visar på betydelsen av ett långsiktigt utvecklingsarbete.

Inom samhällsutvecklingen har arbetet med översiktsplan och detaljplaner som förutsättningskapande för kommunens tillväxt och utveckling prioriterats och utvecklats.

Välfärdsutvecklingen är framträdande med förbättrade resultat, utvecklad välfärdsteknik och fördjupad samverkan för ökad kvalitet för kommuninvånare i alla åldrar. Utvecklingen av elevernas kunskapsutveckling och måluppfyllelse samt behörighet till och genomströmning genom gymnasiet skapar förutsättningar till framtida studier och yrkesval samt bidrar hälsofrämjande till vuxenlivet.

Grästorp är en attraktiv arbetsgivare vilket bland annat kan ses i rekryteringar till kommunens verksamheter där både söktryck och kompetensnivå är hög.

Kommunens samverkan inom V6-kommunerna Essunga, Grästorp, Götene, Lidköping, Skara och Vara samt i Skaraborg har utvecklats under året. Beslut om en gemensam löneenhet samt inköpscentral inom V6 innebär strategiskt viktig samverkan för ökad kvalitet och effektivitet samt minskad sårbarhet. Förbundsordningen för det V6-gemensamma kommunalförbundet Göliska IT har reviderats inför 2024 i syfte att stärka både IT-organisationen inom förbundet och verksamhetsutveckling genom digitalisering inom kommunerna.

I samverkan på Skaraborgsnivå pågår en omfattande omställning av energi-, bostads- och kompetensförsörjning kopplat till de stora industrietableringar som planeras både i Skaraborg och i regionen.

Under 2023 har kommunens inriktningsdokument samt styr- och ledningsmodell reviderats inför perioden 2024–2027. Inriktningen tar sikte på en hållbar kommun för miljö, ekonomi och människor. Inför 2024 har förvaltningen organiserats om för att renodla kommunövergripande interna funktioner och kommunens verksamheter och deras kärnuppdrag. Syftet är att de lednings- och verksamhetsstödande enheterna samordnas för att tillsammans bli mer effektfulla och effektiva i sitt uppdrag.

Förändringstakten och komplexiteten i omvärlden ökar snabbt vilket ställer stora krav på vår förmåga till flexibilitet och snabbare omställning. Vår riktning för omställningen ligger i kommunens vision ”Vi välkomnar framtiden, vi välkomnar förändring, vi välkomnar dig”, den tillitsbaserade styr- och ledningsmodellen och verksamhetsidéen Grästorp 5.0 som tillsammans ger oss tydlig och viktig vägledning i omställningsarbetet.

Avslutningsvis vill jag säga ett stort tack till alla ledare och medledare för det engagemang som präglar arbetet med att skapa kvalitet för alla kommuninvånare och medborgare varje dag samt i arbetet med att bidra i samhällsutvecklingen på lokal, regional och nationell nivå. Vårt gemensamma engagemang är en stark framgångsfaktor tillsammans med styrkan i vår samarbetande organisationskultur i den fortsatta utvecklingen och det nödvändiga omställningsarbetet.

Eva Dahl

Kommundirektör

---

3 Vision

Vi välkomnar framtiden, vi välkomnar förändring, vi välkomnar dig!

Visionens innebörd

Vi ska alltid vara en öppen och välkomnande kommun, mot varje enskild individ, varje företag och varje organisation som vi möter. Tillsammans ska vi skapa en meningsfull framtid. Vi ska vara lärande, och kreativt ta oss an framtidens möjligheter med glädje och dynamik. Vi ska göra det omöjliga möjligt varje dag.

Vi välkomnar framtiden I Grästorps lär vi av varandra och av de vi är till för. Vi samverkar, tänker helhet och innovation för att utvecklas. På så vis kan vi möta och ta vara på framtidens utmaningar och möjligheter.

Vi välkomnar förändring I Grästorps tar vi vara på kraften vi har tillsammans genom delaktighet. Våra anställda är medledare med stort eget mandat, tillit och hög inflytandegrad. Vi lyssnar på de vi är till för och utvecklas tillsammans i dialog. Vi är en tillåtande kommun där vi vågar testa och det vi inte kan än lär vi oss tillsammans. Det är det som skapar förändring och som gör att vi skapar framtidens välfärdskommun.

Vi välkomnar dig I Grästorps välkomnar vi dig oavsett vem du är och var du kommer ifrån. Vi arbetar med värdskap så att våra medborgare, besökare och anställda mötas av god service, ett gott bemötande, hög kvalitet, gästfrihet och respekt. Vi tänker värdskap i allt vi gör.

4 Det här är Grästorps

Befolkning 31/12 respektive år

	2023	2022	2021	2020	2019
Årlig förändring	-83	-84	45	-8	-38
Totalt	5563	5646	5730	5685	5693
0–6 år	362	389	390	381	384
7–15 år	540	548	578	569	570
16–24 år	481	494	505	578	601
25–64 år	2666	2699	2752	2743	2739
65–84 år	1311	1319	1303	1280	1248
85+	203	196	202	200	205
Män	2828	2851	2889	2874	2895
Kvinnor	2735	2795	2841	2811	2798
Utdebitering	2023	2022	2021	2020	2019
Kommunal utdebitering	21,99	21,99	21,99	21,99	21,57

Mandatfördelning 2023–2026

Moderaterna	11
Centern	6
Socialdemokraterna	6
Sverigedemokraterna	5
Kristdemokraterna	1
Liberalerna	1
Miljöpartiet de gröna	1

5 Organisation

I Grästorps kommun finns kommunstyrelsen som gemensam nämnd för hela verksamheten med undantag av myndighetsnämnderna sociala myndighetsnämnden och miljö- och byggnämnden. Grästorps kommun har också en valnämnd och en överförmyndarnämnd.

Kommunstyrelsen utses av kommunfullmäktige och är kommunens ledande förvaltningsorgan, med ansvar för kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Kommunstyrelsen har uppsikt över övriga nämnder och bolag och vakar över att förvaltningen fullgör sina åligganden inom olika verksamheter utifrån kommunfullmäktiges beslut samt enligt lag och andra författningar. Det är kommunstyrelsens ordförande som leder kommunstyrelsen.

Efter valet hösten 2022 formas en ny politik och ny politisk organisation där det tidigare välfärdsutvecklingsutskottet övergår i en ny nämnd och utskottsorganisation med bildningsutvecklingsutskottet, socialutvecklingsutskottet och sociala myndighetsnämnden. Således

har kommunstyrelsen fyra utskott som utgör beredningsorgan. Utskottens främsta uppgifter finns inom följande områden:

- Verksamhet och kvalitetsuppföljning
- Beredning för förslag till mål, inriktningar och särskilda uppdrag
- Medborgardialog

Kommunstyrelsens arbetsutskott är även personalutskott och budgetberedning.

6 Förvaltningsberättelse

6.1 Översikt över verksamhetens utveckling

Årets resultat uppgår till 12 006 tkr, vilket motsvarade 2 158 kronor per invånare. Resultatet är 7 836 tkr högre än budgeterat. Resultatet enligt den sammanställda redovisningen uppgår till 10 282 tkr. Det är första året som sammanställd redovisning upprättas.

Grästorps kommun uppfyllde kommunallagens krav på en ekonomi i balans och kravet på god ekonomisk hushållning. Genom kostnadseffektiva lösningar och en aktiv och innovativ omställning till nya förutsättningar kan Grästorp även framöver ha en stabil ekonomi och långsiktigt klara en nivå som uppfyller kraven för god ekonomisk hushållning. Investeringarna uppgick till 78 979 tkr netto.

6.1.1 Ekonomin i sammandrag

	2023		2022	2021	2020	2019
	Kommun	Koncern	Kommun	Kommun	Kommun	Kommun
Antal inv 31/12	5 563		5 646	5 730	5 685	5 693
Förändring under året	-83		-84	45	-8	-83
Skattesatser %						
Grästorps kommun	%	21,99	21,99	21,99	21,99	21,57
Västra Götalandsregionen	%	11,48	11,48	11,48	11,48	11,48
Skatteintäkter						
Skatteintäkt: kronor per invånare	kr	73 745	69 335	65 618	63 763	60 482
Resultaträkning						
Resultat	mnkr	12	10,3	15,3	20,2	27,1
Nettokostnader	mnkr	388,1	390	376,1	355,4	336,2
Nettokostnad/inv	kr	69 765	70 106	66 614	62 024	59 138
Investeringsvolym	mnkr	79	79	70,6	38,2	79,2
Balansräkning						
-Anläggningstillgångar	mnkr	516,7	513,6	452	406,8	384,6
-Anläggningstillg/inv	kr	91 516	92 324	80 057	70 995	67 652
- Omsättningstillgångar	mnkr	90,6	104,6	85,1	100	88,3
- Omsättningstillgångar /inv	kr	16 047	18 803	15 073	17 452	15 532
-Eget kapital	mnkr	258,9	268	246,8	235	211,9
- Eget kapital/inv	kr	45 855	48 175	43 712	41 012	37 274
-Avsättningar	mnkr	21,8	21,8	21,2	18,9	14,1
-Avsättningar/inv	kr	3 861	3 919	3 755	3 298	2 480
-Skulder	mnkr	335	336,9	277,9	262,2	251,8
-Skulder/inv	kr	59 334	60 561	49 221	45 759	44 292
FINANSIELLA NYCKELTAL						
- Nettokostnad i % av skatteintäkter	%	95%	96%	95%	93%	96%
- Lånefinansieringsgrad	%	47%	48%	40%	41%	39%

		2023		2022	2021	2020	2019
-Soliditet (inkl pensionsskuld)	%	22%	23%	22%	20%	17%	13%
-Soliditet (exkl pensionsskuld)	%	42%	43%	45%	46%	44%	45%

6.2 Den kommunala koncernen

I Grästorps kommunkoncern ingår kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, nämnder, bolag, kommunalförbund och stiftelser. Grästorps kommun är den del av organisationen som innefattar kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och nämnder. Förutom kommunstyrelsen finns det ytterligare fyra nämnder; valnämnden, miljö- och byggnämnden, sociala myndighetsnämnden och överförmyndarnämnden.

Kommunen äger bolagen Grästorps Fastigheter AB till 100 procent och Grästorps Fjärrvärme AB till 40,2 procent. Årsredovisningen omfattar den sammanställda redovisningen för bolagens ekonomi.

Grästorps kommun är medlem i sex kommunalförbund; Göliska IT, Räddningstjänsten Skaraborg, Avfall & Återvinning Skaraborg, Skaraborgs kommunalförbund, Tolkförmedling Väst samt samordningsförbundet Södra Väner.

I Grästorps kommun finns den kooperativa hyresrättsföreningen Trygga Hem som driftsform för bostadsbedömda bostäder. Trygga Hem ingår inte i kommunens koncernredovisning.

Grästorps kommun utser styrelsemedlemmar i en stiftelse, Stiftelsen Bergagården. Verksamheten i stiftelsen bedöms vara begränsad i förhållande till kommunens totala verksamhet och ingår därför inte i kommunens redovisning.

6.3 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

6.3.1 Befolkningsutveckling

Förändringen av invånarantalet är en viktig del i utvecklingen av kommunens skatteintäkter och intäkter från generella statsbidrag inom utjämningsystemen.

Invånarantalet har gått från relativt stabil nivå de senaste åren till en kontinuerlig minskning för under 2023. I december 2023 hade kommunen 5563 invånare; en minskning med 83 kommuninvånare. Antalet födda har de senaste åren minskat och under 2023 uppgår antalet födda barn till 35 vilket är det lägsta födelsetalet på flera årtionden. Befolkningsutvecklingen är den faktor som påverkar kommunens skatteintäkter mest.

Även demografin påverkar kommunens verksamheter med avseende på både skatteintäkter och planeringsförutsättningar. Andelen personer i åldrarna 0–18, 19–24 och 25–64 år har minskat under den senaste tioårsperioden medan antal personer i åldersgruppen 65 år och äldre har ökat.

6.3.2 Skatteunderlagsutveckling

Skatteunderlaget ökade med 5,8 procent 2022, främst till följd av en stark ökning av lönesumman. Lönesumman har fortsatt att öka starkt i år, med 5,3 procent. Detta beror på den starka arbetsmarknaden 2023 jämfört med året innan. Även den fulla årseffekten av höjda garantipensioner 2022 samt den höjning av pensionerna som beror på den stora ökningen av prisbasbeloppet 2023 lyfter skatteunderlaget.

6.3.3 Översvämning

Skadeläget kring vattenskadorna som uppstod i samband med översvämningen i augusti 2021 är färdigutredda. Återstående regresskrav från försäkringsbolag utreds och förväntas slutföras under året. I bokslutet 2023 bokas det upp en kostnad för regresskrav med 1 500 tkr.

6.4 Händelser av väsentlig betydelse

2023 präglades av en skakig omvärld med hög inflation, stigande räntor och ett oroligt säkerhetspolitiskt läge. Året inleddes med brist på el och höga elpriser, ökande inflation och stigande räntor samt ett fortsatt krig i Ukraina och ett ökande antal konflikter i världen. Sammantaget bidrog detta till ett förhöjt kostnadsläge och förstärkt beredskap samt med olika sparåtgärder som följd.

Under 2023 togs beslut om ett reviderat inriktningsdokument för 2024–2027 samt reviderade riktlinjer för Grästorps styr- och ledningsmodell. De reviderade styrdokumenterna tar ut riktningen och visar vägen för kommunens utveckling under mandatperioden samt mot en anpassning och innovativ omställning för en hållbar och konkurrenskraftig kommun.

Grästorps kommun har som mål att växa och att kontinuerligt öka antalet invånare. Här följer några exempel på investeringar och andra viktiga händelser under året:

- Kommunfullmäktige har beslutat att starta kommunens första fastighetsbolag, Grästorps fastigheter AB.
- Kommunfullmäktige har beslutat om nya mål för mandatperioden inom de tre perspektiven; samhällsutveckling, välfärdsutveckling och attraktiv arbetsplats.
- Grästorps kommun blir medlemmar i kommunalförbunden Räddningstjänsten Skaraborg samt Avfall och Återvinning Skaraborg.
- Det första spadtaget har tagits på Brännebacka Västra med plats drygt femtio nya bostäder.
- Trafikverkets genomförandearbete av förbifart Grästorp har inletts.
- I samarbete med trafikkonsulten COWI, Grästorps Handel samt företagare i NSG har arbete med Södergatans utformning inletts.
- Ett förslag till ny översiktsplan, ÖP 2045, presenterades och öppnades för samråd.

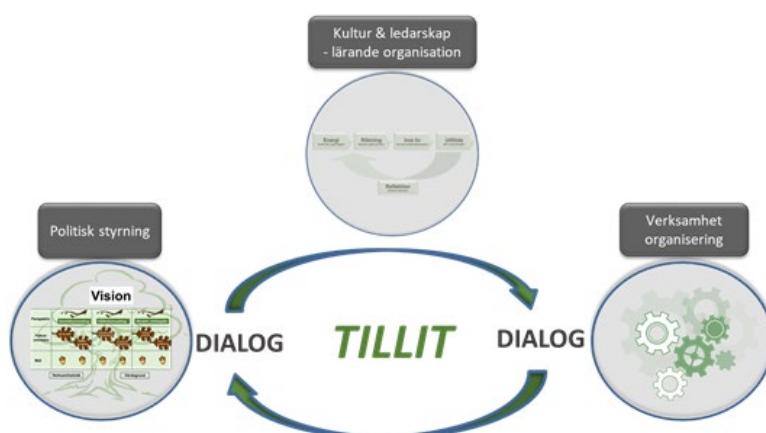
6.5 Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

6.5.1 Styrmodell

Grästorps styr- och ledningsmodell bygger på principerna för tillitsbaserad styrning. En tillitsbaserad styr- och ledningsmodell bygger på dialog, mer delegering och mindre detaljstyrning. Det ger förutsättningar för medledarskap, växande och kunskapsutveckling. Den politiska styrningen fokuserar på prioritering av områden och uppföljning genom dialoger.

I den tillitsbaserade styr- och ledningsmodellen är kommunikation och dialog mellan förtroendevalda och tjänstepersoner en röd tråd. Dialogen i sig är en förutsättning för tillit, engagemang och delaktighet i hela verksamheten.

Syftet med en styr- och ledningsmodell är att kommunens invånare ska veta vad de kan förvänta sig av kommunens verksamhet och vad som är prioriterade utvecklingsområden. Modellen klargör även rollfördelningen mellan politiker och tjänstepersoner. Politiker beslutar om mål, kvalitet och ekonomi. Chefer och medledare beslutar om hur arbetet ska utföras för att nå mål, kvalitet och god ekonomi. Modellen säkerställer att kommunen gör rätt prioriteringar och lägger tid och resurser på rätt saker utifrån målen.

Det kommunala uppdraget delas in i tre olika perspektiv:

- Samhällsutveckling
- Valfärdsutveckling
- Attraktiv arbetsplats

Perspektivet *samhällsutveckling* beskriver hur kommunen bör utvecklas för att vara attraktiv och välkomnande för dem som bor och vistas i Grästorp.

Perspektivet *valfärdsutveckling* beskriver hur skola, vård och omsorg bör utvecklas för att ge alla invånare, från barn till unga, vuxna och gamla, förutsättningar till ett bra liv, både i arbetslivet och på fritiden.

Perspektivet *attraktiv arbetsplats* beskriver hur kommunens verksamhet som arbetsplats bör utvecklas för att vara effektiv, ha rätt kompetens och personal som trivs.

6.5.2 Budget och verksamhetsplan

Verksamhetsplan med områden och verksamhetsmål för kommande året antas av fullmäktige i november varje år. Samtidigt antar fullmäktige budget för nästkommande år och en ekonomisk plan för åren efter det. Budgeten fastställs tillsammans med verksamhetsplanen och bygger på principer för god ekonomisk hushållning och kommunens finansiella mål.

6.5.3 Uppföljning

Kommunen följer upp ekonomi och verksamhet kontinuerligt under året. Resultatet redovisas för kommunfullmäktige två gånger om året. Redovisningarna omfattar delårsbokslut och årsredovisningen.

Kommunen gör ekonomisk uppföljning kontinuerligt enligt kommungemensamma rutiner och rapporterar löpande till kommunstyrelsen. Syftet är att ha kontroll på hur ekonomin i kommunen utvecklas, kunna bedöma om kommunen kommer att nå resultatmålet vid årets slut och att kommunen lever upp till det lagstadgade kravet på god ekonomisk hushållning.

Måluppfyllelsen följs upp genom dialog mellan tjänstepersoner och förtroendevalda. I dialogen diskuterar de olika parterna måluppfyllelsen, om målen har nåtts och om verksamheten håller önskad kvalitet. Dialogen ger en mångfacetterad bild av nuläget och är ett viktigt styrmedel för att öka förståelse, samsyn och tillit i målarbetet och verksamhetens utveckling. Dialogen sker på alla nivåer och även genom de verksamhetsmål som verksamheten tar fram och som fullmäktige fastställer samtidigt som de antar verksamhetsplanen.

6.5.4 Finanspolicy

Finanspolicy fastställer mål och riktlinjer för den finansiella hanteringen i kommunen. Policyn inkluderar de föreskrifter som kommunstyrelsen enligt kommunallagen ska fastställa för kommunens medelsförvaltning. Policyn tar hänsyn till risker kopplade till den finansiella hanteringen samt riktlinjer för kommunkonto, likviditet, upplåning, utlåning, medelsplacering och borgensåtagande.

6.6 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

6.6.1 Mål för god ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen ska kommunen ange mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. I Grästorps styrmodell finns sammanlagt 15 mål indelade under de tre perspektiven. Målen i styrmodellen är övergripande och gäller alla kommunens verksamheter. I verksamhetsplanen är målen kopplade till olika mått. Verksamhetsmått lyfter fram väsentliga kvantitativa och/eller kvalitativa indikatorer men är inte målet i sig, utan är till för att visa hur kommunen ligger till på vägen till att nå målet.

För ekonomin ska kommunen ange de finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Kommunfullmäktige beslutade 2020 om två finansiella mål. De redovisas separat under avsnittet [Finansiella mål](#).

6.6.2 Sammanfattande analys och måluppfyllelse

Aktiviteter för fortsatt utveckling har genomförts inom samtliga mål under 2023. Måluppfyllelsen har följts upp genom dialog mellan tjänstepersoner och förtroendevalda. I dialogen diskuterar de olika parterna måluppfyllelsen, om målen har nåtts och om verksamheten håller önskad kvalitet. Dialogen ger en mångfacetterad bild av nuläget och är ett viktigt styrmedel för att öka förståelse, samsyn och tillit i målarbetet och verksamhetens utveckling.

Uppföljning, analys och dialog har genomförts för samtliga femton mål. I samband med dialogerna bedöms utvecklingsarbetets resultat i förhållande till målet.

Målarbetet i sin helhet visar att kommunen har en effektiv verksamhet med hög kvalitet gentemot uppsatta mål inom samtliga perspektiv. Bakom resultaten ligger ett medvetet och uthålligt utvecklingsarbete kopplat till målen där verksamheten ständigt utveckla kvalitet utifrån uppdraget med fokus på att skapa värde för våra kommuninvånare. Analysen av det lägre resultatet för målet ”Kommunen bedriver ett systematiskt hållbarhetsarbete” visar att det både finns områden inom målet där kommunen har fortsatt att utvecklas och ligger långt fram och områden där utvecklingsarbetet ännu inte har uppnått önskat resultat och effekt. Utvecklingen fortsätter inom ramen för inriktningsdokument 2024–2027.

6.6.2.1 Samhällsutveckling

Perspektivet samhällsutveckling beskriver hur kommunen ska utvecklas för att vara attraktiv och välkomnande för nya invånare och för de som bor och vistas i Grästorp.

Grästorp behöver arbeta med samhällsutveckling som en grund för att öka sin attraktionskraft; både för att locka fler kommuninvånare och för att skapa trivsel hos de som redan bor här. Fler bostäder ger möjlighet till ökad befolkning vilket ökar skatteintäkter som behövs för att leverera välfärdstjänster. Att arbeta med detaljplaner, bygga bostäder och bygga bättre infrastruktur är viktiga delar både nu och framåt. Ett prioriterat område är även att göra Grästorp mer välkomnande genom att utveckla centrummiljön.

Det är viktigt att grästorpare har tillgång till goda rekreativmöjligheter, naturupplevelser, kulturarrangemang och ett aktivt föreningsliv. Det är också viktigt att fortsätta stärka regionen kring Grästorp med infrastruktur och satsningar på besöksnäringen. Nycklar till att utveckla destinationen Grästorp är innovation, tillit och nyfikenhet.

Att ha ett gott företagsklimat fortsätter vara ett prioriterat område i Grästorps. Goda och frekventa dialoger med näringslivet, serviceinriktade tillståndsprocesser, stöd i kompetensförsörjning och företagsevenemang är viktiga delar i den fortsatta utvecklingen.

För ett hållbart samhälle är samverkan ett måste för att Grästorps kommun ska lyckas erbjuda god service till alla medborgare. Alla är viktiga för att skapa förutsättningar för välfärd inom samhällsområdet.

6.6.2.1.1 Bo och leva

Målen inom området bo och leva belyser utvecklingen kring målet att öka antalet kommuninvånare och att Grästorps kommun ska vara en attraktiv och trivsam boendekommun.

Mål	Verksamhetsmåtterns måluppfyllelse
<p>Kontinuerlig ökning av kommuninnevånare</p>	
<p>Summering av dialog i utskott:</p> <p>Under samhällsutvecklingsutskottets sammanträde 2023-11-13 genomfördes en dialog mellan politik och förvaltning om arbetet med kontinuerlig ökning av befolkningens mängd i Grästorps, utifrån mål, strategier och aktiviteter. Samhällsbyggandschef Stefan Jansson och samhällsplanerare Viktor Salfjord, Adam Blomster, Erica Olsson föredrog dialogen.</p> <p>Dialog förs gällande att hitta alternativ till att bygga hus och industrifastigheter, hur når vi ut och marknadsför Grästorps kommun, seniorkort 70 +, hur ser bussförbindelserna ut mot Essunga och Såtenäs och även linjen i samhället. Önskemål från ledamöterna var att samhällsbyggnadsverksamheten försöker marknadsföra Grästorps kommun bättre och gör ett nytt omtag gällande marknadsföring för att öka befolkningstillväxten.</p> <p>Första etappen av Brännebacka är klar i augusti- 24, och önskemål från politiken finns att det marknadsförs gällande tomtsläppet rejält. Ledamöterna tipsar om att i samband med tomtsläppet kunna utnyttja Grästorpsdagen i augusti, för att anordna bussturer till Brännebacka. Diskussion fördes också om att återstarta inventeringen av ödetomter för att kunna marknadsföra dem så småningom samt att underlätta kontakt mellan köpare och säljare.</p>	
<p>Välkomnande miljö för gemenskap och sammanhang</p>	
<p>Summering av dialog i utskott:</p> <p>På samhällsutvecklingsutskottets sammanträde 2023-11-13 fördes dialog mellan utskottet och tjänstepersoner inom kultur- och fritidsenheten om verksamhetens arbete. Kultur- och fritidschef Mona Vesslén Almqvist presenterade badhusverksamheten och den övriga verksamheten som ligger under kultur- och fritid. Verksamhetsledare Inger Nordström informerade om kulturskolan och dess verksamhet.</p> <p>Samhällsutvecklingsutskottets ledamöter samt föredragande förde en dialog gällande vilka förväntningar och önskemål som finns mellan förvaltningen och politiken. Dialog fördes kring samarbetet mellan bildningsverksamheten samt kultur- och fritid och hur samverkan ska ske för att kunna nå ut till ungdomarna i Grästorps kommun. Ledamöterna framförde att de är nöjda med servicen och bemötandet på badhuset, och att det införs disco igen för högstadiet.</p>	
<p>Kommunen bedriver ett systematiskt hållbarhetsarbete</p>	
<p>Summering av dialog i utskott:</p> <p>Dialogen genomfördes under april 2023 i samhällsutvecklingsutskottet. Vi har likt 2022 fortsatt begränsade resurser att arbeta med hållbarhet. Projektet rätt från slätt är avslutat och fortsätter i projektet ROLIS som syftar till att undersöka möjligheterna att lokalt odla och förädla proteingrödor för humankonsumtion. Arbetet med minskat matsvinn och minskad klimatpåverkan i våra offentliga kök pågår och är en del av</p>	

Mål	Verksamhetsmåttens måluppfyllelse
<p>våra nya beslutade klimatlöften. Under dialogen framkom att mycket arbete inom hållbarhet görs med våra mått mått men att vi fortsatt kan bli bättre, bland annat inom återvinning. Dels inom kommunens verksamhet och lokaler, dels för medborgarna. Lagkravet på matavfall 1 jan 2024 kommer inte att uppnås utan blir några månader försenat i och med problem med upphandlingen. Hållbarhetsarbetet hamnade i skymundan när utvecklingschef Sofia Jessen slutade och förvaltningen kommer därför att ta ett omtag i frågan genom att tillsätta en hållbarhetsgrupp som tillsammans beslutar om arbetsfördelning.</p>	

6.6.2.2 Verka och vistas

Fokusområdet verka och vistas har som inriktning att utveckla förutsättningar för näringsliv, turism och Grästorps som en välkomnande kommun med gott värdskap.

Mål	Verksamhetsmåttens måluppfyllelse
Välmående samt växande näringsliv och besöksnäring	
<p>Summering av dialog i utskott:</p> <p>Dialog i utskottet har skett under våren där målet bedömdes uppfyllt. Fokuset är och kommer att vara kompetensförsörjning, hållbart näringsliv samt att utveckla besöksnäringen för grönskande näringsklimat. Det finns inte längre behov av att arbeta med digitalisering som strategiskt område, då företagarna kommit långt i detta.</p> <p>Grästorps ligger en bit över rikssnittet i Svenskt Näringslivs företagsranking, men betyget är lägre än förra året. Från plats 28 till plats 40. 65,3 % tycker att företagsklimatet är bra. Bristen på företagsbesök och gemensamma aktiviteter, som en följd av corona, är en bidragande orsak till lägre betyg.</p> <p>Områden som företagen är mer nöjda med i år än tidigare är bland annat kommunens upphandlingar, god dialog mellan företag och kommunens beslutsfattare samt kommunpolitikernas attityder till företagande. Konkurrens från kommunen, mobilnät och bredband, påverkan av brottslighet/otrygghet samt kommunens service och bemötande vid handläggning av företagsärenden är områden som tappar i enkätundersökning.</p> <p>Besöksnäring uttrycker ett behov av stöd i utvecklingsarbete för samverkan och paketering. Ambitionen är att bistå med information, kunskapsspridning och viss processledning.</p>	
God och nära service	
<p>Under sammanträdet förs en dialog mellan politik och förvaltning kring arbetet med god och nära service utifrån mål, strategier och aktiviteter.</p> <p>Tidigare sköttes bygglovshandläggning av anlitad konsult en dag i veckan. Ingen backup fanns vid eventuell sjukdom eller frånvaro. Från och med 2023-01-01 har Grästorps kommun avtal med Skara om bygglovshandläggning som i praktiken innebär att bygglovshandläggare är på plats i Grästorps en dag i veckan, samt att möjlighet till kontakt för konsultation är möjlig fem dagar i veckan. Vid eventuell sjukdom eller frånvaro finns backup.</p> <p>Större delen av bygglovshandläggning sker digitalt och handläggningstiden i snitt per ärende har legat på cirka 4,5 veckor under 2023. Vid komplett ansökan har handläggningstiden legat på ca 11 dagar i snitt under 2023.</p>	

6.6.2.3 Velfärdsutveckling

Perspektivet velfärdsutveckling beskriver hur kommunen ska utveckla skola, vård och omsorg för att ge alla invånare, unga som gamla, förutsättningar för ett bra liv.

Hur kan velfärden upprätthållas genom de utmaningar som väntar? Grästorps har gjort tydliga val att välkomna framtiden, välkomna förändring och välkomna dig. Det innebär att ta tillvara möjligheterna med digitalisering, globalisering, mångfald, hög förändringstakt och

underifrånperspektiv, i en en lärande kommun som tar sig an framtidens utmaningar genom att vara snabba, agila, dynamiska och även ha ett hållbarhetsperspektiv i all utveckling. Digitalisering och innovation är viktiga delar i den fortsatta välfärdsutvecklingen men för att leva upp till begreppet ”vi välkomnar dig” krävs värdskap och gott bemötande i alla verksamheter. Det goda mötet mellan människor behöver vara en fortsatt prioritering.

Den digitala revolutionen är den mest kraftfulla och dramatiska i modern tid, och öppnar upp för helt nya möjligheter.

Fysisk rörelse är betydelsefullt för långvarigt välmående och bidrar till att skydda mot psykisk ohälsa. Fysisk aktivitet ska finnas med som en naturlig del i all planering, både för yngre och äldre.

Samarbetet mellan skola och socialtjänst är en självklarhet för att kunna göra tidiga insatser. Därför är förebyggande insatser något kommunen ska fortsätta prioritera.

6.6.2.3.1 Värdeskapande och välkomnande

Målen inom fokusområdet värdeskapande och välkomnande lyfter fram vikten av ett gott liv för alla åldrar, god folkhälsa och att yngre kommuninvånare får goda förutsättningar i livet.

Mål	Verksamhetsmåttens måluppfyllelse
<p>Vi utbildar barn och elever till världsmedborgare som kan göra skillnad för sig själva och andra</p>	
<p>Summering av dialog i utskott:</p> <p>Under hösten 2023 har varje skolform/verksamhet identifierat lärfrågor kopplat till utvecklingen av undervisningens kvalitet. Utvecklingsarbetet och arbetet mot de nationella målen har följts upp genom självskattning på individnivå samt genom analys på team-, enhets- och huvudmannanivå beträffande sambandet mellan arbetssätt och resultat. I samband med analyserna har bedömning gjorts av vilka arbetssätt det finns anledning att utveckla ytterligare, antingen utifrån att de fungerar väl och kan fördjupas eller utifrån att man inte nått det önskade utfallet eller utvecklingen.</p> <p>Förskolans analys av sambandet mellan arbetssätt och resultat kopplat till lärfrågan:</p> <p>Förskolor i Grästorps kommun har aktivt arbetat med normer och värden under början av terminen, såsom "Stopp min kropp", "Djuren på Djuris" och boksamtal. Specifika mål inom området har inte fått samma utrymme, exempelvis etiska dilemman. Som pedagoger upplever vi att vi behöver utveckla vår dialog med barnen för att belysa deras delaktighet, inflytande och påverkan.</p> <p>När vi arbetar mot utvalda läroplansmål kopplat till omsorg, utveckling och lärande ser vi ett tidigt förändrat kunnande hos barnen. För att få samma förändrade kunnande kring andra läroplansmål behöver vi få en gemensam syn kring vad de innebär för oss. Behov finns i att vidareutveckla vår ämneskunskap än mer för att möta barnens nyfikenhet.</p> <p>”Förskola och hem” nås primärt genom vardaglig kontakt, utvecklingssamtal, Edlevo och Instagram. Förskolans arbetssätt har uppmärksammats i hemmen genom till exempel TAKK då barn kommer hem och kommunicerar genom tecken.</p> <p>Vid uppföljning och utvärderingar syns olikheter mellan förskolorna vad gäller struktur och innehåll i de dokument vi arbetar i som stödjer processer likväl som vardagsorganisationen. Detta har en av förskolorna arbetat med under några år medan den andra förskolan startar med detta efter årsskiftet. Dokumenten förtydligar vilket förhållningssätt/ledarskap man har intention att arbeta med och sedan följa upp i vår utbildning.</p> <p>Förskolans lärfråga från SKA läsåret 2023/2024: Hur kan pedagogers fördjupade kunskap om jämlikhetsuppdraget och normmedvetet förhållningssätt göra skillnad i barns förmåga att respektera och förstå alla människors lika värde, att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation?</p> <p>Lärfrågans koppling till Lpfö18:</p>	

Mål	Verksamhetsmåttens måluppfyllelse
<ul style="list-style-type: none"> • Öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande. • Förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra. • Förmåga att upptäcka, reflektera över och ta ställning till etiska dilemman och livsfrågor i vardagen. • Respekt och förståelse för alla människors lika värde och de mänskliga rättigheterna. <p>Uppföljning lärfråga</p> <p>Hittills i vårt arbete med vår lärfråga har vi hittat fler frågor än svar. Hur medvetna är vi om våra normer kopplat till bemötande och språkbruk? Gör vi skillnad, finns det skillnad, när görs det skillnad? Vi jobbar och vill jobba mer med observation av eget arbete med fokus på normer och förhållningssätt för att förhoppningsvis få svar på våra frågor. Vi har även exempel på material och arbetsätt som är gynnsamt för att varje barn ska få vara sin egen person på ett jämlikt sätt. Okodat material, material som inte har en given funktion utan som kan användas och kombineras på många olika sätt, stöttar utvecklingsarbetet.</p> <p>Fritidshemmets analys av sambandet mellan arbetsätt och resultat kopplat till lärfrågan:</p> <p>Genom arbetsområdet ”jämfällhetsveckan” har vi uppmärksammat diskrimineringsgrunderna och olikheter som finns i samhället. Genom olika estetiska uttrycksformer har vi försökt återskapa scenarion som uppmärksammar olikheter. Genom arbetets gång har vi sett elever som förändrat sin syn på jämställdhet.</p> <p>Från höstterminens start har nya elever fått en större tillit till deltagande och ansvar över sin fritidstid, exempelvis genom aktivitetstavlan. Genom rastboden har eleverna fått större ansvar över sitt material och utemiljö. Genom demokrati-blocket har eleverna fått inflytande över sina val i våra valda undervisningstillfällen så som ”eleverna väljer” och ”lek”.</p> <p>Under terminen så har aktiviteterna fokuserat på kunskaper kring olikheter, materialvård, hållbarhet och miljö etc.</p> <p>Då vi har ett rikt föreningsliv i Grästorps församling görs platsbesök på lov/lediga dagar. Eleverna får då möjlighet att prova nya aktiviteter. Det vi saknar på fritidshemmet är det kulturella som finns i vårt samhälle. Vi jobbar kompensatoriskt genom att introducera olika föreningsliv i samhället.</p> <p>Vi använder oss av Edlevo samt Instagram för att delge fritidshemmets innehåll. Vårdnadshavare har blivit inskolade i att använda appen för kontakt och händelser kring deras barn samt vid förändring av tider. Lärare i Fritidshem är med på samverkansmöten där vårdnadshavare kan ställa frågor kring fritidshemmet och får möjligheten att lära känna pedagogerna.</p> <p>Vi ser en vinst i den plan vi har för övergångar förskola/skola och årskurs 3 till 4. Personal besöker de olika verksamheterna så att elever får ansikten på personalen som kommer finnas på plats. Elever besöker fritidshemmet och är med på mellanmål samt deltar i aktiviteter på eftermiddagen. När eleverna startar efter sommarledighet har vi alltid samma rutiner för att det ska bli tryggt för alla. De äldre eleverna lär de yngre som är följsamma och snabbt kommer in i befintliga rutiner.</p> <p>Delaktigheten och förståelsen har ökat för alla som jobbar i fritidshemmet då vi tar till vara på tider under K-dagar och lov. Gemensamma analyser i verksamheten av våra läraktiviteter genomförs och vi behöver fortsätta utveckla fritidshemmets analys och resultat av genomförd undervisning.</p> <p>Fritidshemmets lärfråga från SKA läsåret 2023/2024: Hur kan undervisningen bli välplanerad och integrerad mellan skola och fritidshem för att skapa ett varierat och kvalitativt lärande för eleverna?</p> <p>Lärfrågans koppling till Lgr 22:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Undervisningen i fritidshemmet kompletterar förskoleklassen och skolan genom att lärandet i högre grad ska vara situationsstyrt, upplevelsebaserat och grupporienterat samt utgå från elevernas behov, intressen och initiativ. <p>Uppföljning lärfråga</p> <p>Fritidshemmets lärfråga har implementerats i verksamheten genom filmer och exempel från Skolverket som visar på ett gynnsamt samarbete mellan skola och fritids.</p> <p>Rastboden är en plats där elever lär sig kring hållbarhet på skoltid och fritidstid. Dels om social hållbarhet genom kö, turtagning och stresstålighet, men så även kring ekonomisk hållbarhet genom respekt för material och lånesystem. Förstärkt trygghetsaspekt genererar färre kränkingsärenden.</p> <p>Det har varit problematiskt att få till en undervisning på eftermiddagen som kan relatera till skoldagens innehåll. Vi behöver samverka kring innehåll som fungerar från skoltid till fritidshemmet för att kunna</p>	

Mål	Verksamhetsmåttens måluppfyllelse
utveckla ett arbetssätt som är upplevelsebaserat och som utgår från elevernas intressen.	
Förskoleklassens analys av sambandet mellan arbetssätt och resultat kopplat till lärfrågan:	
<p>Arbete med trygghet, rutiner och demokratiska former där leken har haft stor del i verksamheten. Vi har använt oss av olika lära-känna-övningar och samarbetsövningar när eleverna började höstterminen i syfte att skapa goda relationer. Resultatet visar att eleverna är trygga i årskursen och vågar stå för sina tankar och idéer. Eleverna har en tillit till varandra och till pedagogerna på skolan.</p>	
<p>Val av aktiviteter/undervisning/material sker där elevens egna ansvar är viktigt. Vi ser att eleverna kan välja aktiviteter men kanske omedvetet och utifrån kompisens val. Därför behöver vi arbeta mer med att eleverna gör medvetna val utifrån sina egna behov.</p>	
<p>Många elever har en stor nyfikenhet. Begrepp har varit en stor del då eleverna skapar sitt eget ordförråd. Eleverna har skrivit en reflektionsbok för att se och förtydliga sitt eget lärande över tid. Differentierat arbetssätt för att utgå från varje elevs behov har genererat att elevernas självförtroende ökat.</p>	
<p>Vi har använt oss av kartläggningmaterialet "Hitta Språket" och "Hitta matematiken". Kartläggningen har legat till grund för vår fortsatta planering. Språkutvecklande arbetssätt samt begrepp är ett fokusområde för förskoleklassen.</p>	
<p>Hela årskursen har fått utforska våra närområden vilket har resulterat i att eleverna är trygga i att transportera sig till andra lärmiljöer. Samverkansmöte sker med hemmen samt uppföljning med vårdnadshavare utifrån kartläggning och elevernas välmående.</p>	
<p>En bra övergång har genomförts där personal har hälsat på förskolorna samt varit mottagare när eleverna hälsat på i skolan. Det har även varit en uppföljning med tidigare pedagoger.</p>	
<p>Vi behöver utveckla vår utvärdering i våra pedagogiska planeringar. Vi behöver analysera mer vad som varit bra och vad som varit mindre bra för att vi ska förstå och bli medvetna om vad som gynnar elevernas kunskapsutveckling. Höga förväntningar och tillit till elevernas kunnande leder till att de vill och vågar pröva ännu mer.</p>	
<p>Förskoleklassens lärfråga från SKA läsåret 2023–2024: Hur utvecklar vi variation i lärmiljön för en likvärdig bedömning så att eleverna ges möjlighet att visa sitt lärande och sina kunskaper?</p>	
<p>Lärfrågans koppling till Lgr22:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • I undervisningen ska eleverna erbjudas en variation av arbetssätt, uttrycksformer och lärmiljöer som gynnar övergången från förskola till skola och fritidshem. Därigenom ska undervisningen i förskoleklassen bidra till kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande samt förbereda eleverna för fortsatt utbildning. 	
<p>Uppföljning lärfråga</p>	
<p>Vi har arbetat i olika miljöer med olika differentierade arbetsformer för att lära om bokstäver, bokstavsljud och att kunna skriva sitt namn. Genom att vi arbetar med många varierade arbetssätt och arbetsformer har det varit lätt att följa elevernas progression i lärandet. I matematiken har vi differentierat undervisningen utifrån vad vi sett från kartläggningen.</p>	
<p>Vi är en övningsskola och därmed delaktiga i ett ULF- projekt (Utveckling - Lärande - Forskning) ihop med Högsolan Väst - En nationell försöksverksamhet kring praktisknära forskning, med målet att ta fram en infrastruktur som syftar till att utveckla och testa hållbara, långsiktiga samarbetsmodeller mellan lärosäten och skolor när det gäller forskning, skolverksamhet och lärarutbildning. Detta leder till att vi använder oss än mer av de rätta begreppen och blir mer uppmärksamma samt får en bredare kunskap på hur/vad vi ska bedöma.</p>	
Grundskolans (åk 1–3) samt anpassad grundskolas analys av sambandet mellan arbetssätt och resultat kopplat till lärfrågan:	
<p>Att arbeta systematiskt och kroka i det som gjorts tidigare gör det lättare för eleverna att koppla värdegrundsarbetet till fler situationer. Gemensamt förhållningssätt finns i teamen och samsyn. Eleverna vet ofta vad som är rätt, men kan ha svårt att omsätta det i handling. Utmaning i att belysa utifrån genus.</p>	
<p>Eleverna har kunnat följa den demokratiska processen från idé till handling och sätta ord på ”vad är ett bra ansvar”, ”vad är lärande”, ”vad är förväntningarna från eleverna och de vuxna” etc.</p>	

Mål	Verksamhetsmåttens måluppfyllelse
	<p>Tydlighet från vuxna med vad som förväntas. Utmaning i hur man kommer åt skillnad i ansvar och inflytande mellan kön. Vi ser att flickor tar ett större ansvar och bidrar till större delaktighet. Resonemangsförmågan är utvecklad hos många, men behöver finnas med från början och fortsätta utvecklas. Viktigt att ge eleverna möjligheter att stretcha språket och att använda begrepp som är relevanta för ämnet. Utmaning ligger i samsyn och samverkan kring vilka begrepp som vi har fokus på och att arbeta ämnesövergripande och systematiskt kring begreppen för att förtydliga och befästa dem.</p> <p>Goda kunskaper finns vad gäller bedömning. Vi som pedagoger har blivit tryggare i att ha differentierad undervisning, vilket resulterar i att eleverna har fått utökade metoder att visa kunskaper på. Eleverna är trygga i att göra det egna valet, oberoende av andra elevers val. Utmaning ligger i att utveckla elevernas självkännet som grund för deras egna val.</p> <p>Det finns ett brett utbud av kanaler så som föräldramöte, utvecklingssamtal, infobrev via Edlevo, dagliga fysiska möten etcetera för samverkan mellan hem och skola. Utmaning ligger i att få vårdnadshavare att ta del av den information som finns att tillgå.</p> <p>Vi har en god samverkan mellan grupper och årskurser på Lunneviskolan genom tydliga dialoger mellan medlemmar, där vi pratar om ett "vi". Utmaning ligger i att förstärka tryggheten i övergång mellan årskurs tre och fyra.</p> <p>Utmaning i att hålla SKA-processen levande på team- och enhetsnivå trots många pågående processer.</p> <p>Grundskola 1–3 samt anpassad grundskolas lärfråga från SKA läsåret 2023–2024: Hur utvecklar vi variation i lärmiljön för en likvärdig bedömning så att eleverna ges möjlighet att visa sitt lärande och sina kunskaper?</p> <p>Lärfrågans koppling till Lgr22.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. • Ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel. <p>Uppföljning lärfråga</p> <p>Vi pedagoger har blivit tryggare i att ha differentierad undervisning. Det resulterar i att eleverna har fått utökade valmöjligheter och metoder att visa sina kunskaper på. Bland annat genom fördjupning i och dialoger och samtal kring forskning om vår bedömningskompetens.</p> <p>Grundskolans (åk 4–9) analys av sambandet mellan arbetssätt och resultat kopplat till lärfrågan:</p> <p>Grundskola 4–9 lärfråga från SKA läsåret 2023–2024: Utveckla elevers lärprocesser genom de fem formativa nyckelstrategierna.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klargöra, förstå och dela lärandemålen. • Skapa effektiva klassrumsdiskussioner, uppgifter och aktiviteter som ger stöd för lärandet. • Ge återkoppling som leder lärandet framåt. • Aktivera eleverna som läranderesurser för varandra genom kollaborativt lärande, kamratbedömningar • Aktivera elever till att bli ägare av sitt eget lärande, genom att arbeta med metakognition och självbedömning. <p>Vad vi vill uppnå:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvecklad läs- och skrivförmåga. • Förbättrade procedur- och resonemangsförmågor. • Minskad skillnad mellan pojkar och flickors resultat <p>Lärfrågans koppling till Lgr22:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skolan ska ansvara för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. Dessa ger också en grund för fortsatt utbildning. • Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i

Mål	Verksamhetsmåtten måluppfyllelse
<p>undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.</p> <p>Vi arbetar med Dylan Williams forskning utifrån de fem nyckelstrategierna, har en inläsning och sedan gemensam analys i ämnesgrupper och därefter diskuteras och prövas olika lektionsaktiviteter. Dessa följs upp i ämnesgrupperna och man delger framgångsrika arbetssätt och förbättringsområden.</p> <p>Det syns progression och resultat i arbetet. Eleverna tar sig an texter på ett bättre sätt och visar en medvetenhet kring ämnesspråk. När vi arbetar med tydliga strukturer, som vi repeterar, når eleverna högre resultat. Viktigt att vara medveten om att förändringen tar tid.</p> <p>Vi behöver fortsätta att utveckla läs- och skrivförmågan hos eleverna. Förbättrade procedur- och resonemangsförmågor samt arbeta vidare med att minska skillnader mellan pojkars och flickors resultat.</p> <p>Vi ser trygga elever med mer tillåtande klimat och elever som samarbetar bättre över klassgränserna. Språkbruket behöver fortsatt utvecklas, framför allt utanför klassrummet vilket vittnar om att eleverna är medvetna gällande sitt språkbruk.</p> <p>Vi ser att relationer och trivsel främjar måluppfyllelsen och har tränat eleverna på samarbete genom anpassade gruppansättningar beroende på uppgift. Det finns höga förväntningar på eleverna, ömsesidig respekt i bemötandet mellan elever och vuxna och gemensamma ramar och strukturer som stöttar.</p> <p>Vidare arbete kommer fokusera på att skapa gemensamma ramar och strukturer på skolnivå och arbeta vidare med språkbruket. Även att fortsätta träna samarbete och öka utbytet mellan årskurserna genom exempelvis. fadderverksamhet och gemensamma aktiviteter.</p> <p>Gällande inflytande och ansvar lyfter nu fler elever önskemål om olika arbetssätt och bedömning och tar ansvar för att bidra till bra arbetsmiljö. Vi har arbetat med att öka elevernas inflytande till exempel genom att skriva insändare till egen tidning och tränat eleverna på olika arbetssätt och bedömningssätt.</p> <p>Viktigt framöver att tydliggöra våra förväntningar och att vara samsynta och samspelta, samt stötta eleverna med strukturer.</p> <p>Beträffande kunskaper framgår att eleverna utvecklar sina arbeten mer nu än tidigare. Det finns ett bättre driv och en ökad uthållighet. Vad gäller resultat ser vi på generell nivå att kunskaperna i matematik är låga och höga i engelska. Ordförråd och begreppsförmåga behöver utvecklas.</p> <p>Vi har arbetat med sambanden mellan de olika förmågorna, t ex begrepp, metoder, kommunikation, arbetat med problemlösning för ökad förståelse och motivation inför uppgift, samt startat upp gröna tråden ämnesvis med ämnesfördjupning, både inom F-9 och 4-9. Ett arbete som behöver fortgå.</p> <p>Andra förmågor främjas hos eleverna när vi arbetar utanför skolans område till exempel studiebesök och annat. Det stärker gruppens självbild. Eleverna ser nya sidor hos sig själva och varandra. Vi ser ökad motivation, intresse och breddad självbild hos eleverna vid aktiviteter och undervisning inom den breda studie- och yrkesvägledningen.</p> <p>Flertalet aktiviteter så som exempelvis yrkesresor, framtidsmessa, prao, skapande skola har genomförts. Framöver fokus på att hitta metoder för att ta in ”verkligheten” in i skolan och låta eleverna träffa fler yrkesgrupper.</p> <p>Beträffande bedömning och betyg förstår eleverna bedömningen bättre när de får feedback i form av en kommentar i stället för endast en bokstav (betyg). Flickor lyckas generellt sett bättre på skriftliga prov jämfört med pojkar. Flickor kopplar betyg till egenvärdet medan pojkar gör detsamma med exempelvis gaming och idrott. Killar har i högre grad en good enough-mentalitet vilket konkret visar sig i att de oftare nöjer sig med att de vet att de kommer in på gymnasiet.</p> <p>Eleverna har fått arbeta med självbedömning till viss del och att lära för livet i syfte att tona ner betyghetsen, samt att förändra tankesättet från att ”ta sig in på gymnasiet” till att ”ta sig ut från gymnasiet.”</p> <p>Vi behöver utveckla vår förmåga att träna eleverna på olika representationsformer: muntligt, skriftligt, bildligt, sammanfattning, slutsats etcetera</p>	
<p>Vi ger förutsättningar för ett gott och meningsfullt liv i alla åldrar</p>	
<p>Summering av dialog i utskott:</p> <p>Q3-dialogen på området <i>Hälsöfrämjande och förebyggande insatser</i> visar på goda resultat. Det är några verksamheter som särskilt omfattas av måtten; Effekter av biståndsbedömda insatser inom Familjehuset Agera och Stödenheten samt Effekter av förebyggande verksamhet Seniorcenter. Det bedrivs också</p>	

Mål	Verksamhetsmåttens måluppfyllelse
<p>hälsofrämjande och förebyggande insatser på annat sätt i den ordinarie verksamheten. Det är svårt att hitta bra och vedertagna metoder för att mäta effekter. I samband med analysen synliggjordes ett förebyggande arbete under våren. IFO Utförare med kompetenta och delaktiga medledare har hittat kvalitativa lösningar i samverkan med Myndighetsenheten. Det har gjort att verksamheten kunnat genomföra insatser i egen regi till en lägre kostnad. Arbetssättet för samverkan med skola/folkhälsan HLT (Hälsa, Lärande, Trygghet) är igångsatt. Majoriteten av deltagarna i aktiviteter på Seniorcenter upplever en förbättrad hälsa. Verksamhetens analys visar på en del utmaningar framöver;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Att påvisa de positiva effekterna av de förebyggande insatserna. • Att klara av växlingarna i insatser som kommer och går, med bibehållen kompetens och personal • Att nå ut till föräldrar med behov i ett tidigt stadium <p>I samband med analysen framkom att tidigare goda kontakter med socialtjänsten nyttjas i ett senare skede när behov uppstår för kommuninnevånare. Genom att visa upp vilka hjälpmedel som finns i verksamhetens Lära-mera rum, ökar förutsättningar för ett självständigt liv. Intresse skapas och en positiv känsla som ett led i det förebyggande arbetet. Känslan av ensamhet är svår att åtgärda med ytterligare insatser från socialtjänsten än det utbud som finns idag.</p> <p>Analysen har kommit fram till att Grästorps inte längre är längst fram i det förebyggande arbetet för äldre. Det finns förslag på hur verksamheten kan utvecklas vidare trots minskade resurser. Från politiken framförs stolthet över verksamhetens resultat men man vill se att Grästorps åter är i framkant gällande förebyggande arbete. En fråga ställs kring vad neddragningarna kommer att kosta och oro uttrycks kring hur verksamheten ska kunna behålla den kompetenta personalen som ju bidragit till det goda resultatet.</p> <p>Vidare förs en dialog kring att samverkan är en styrka i den "lilla" kommunen. Det är dock oftast flera roller som vilar på en person vilket skapar svårighet att upprätthålla kompetens för alla områden som det kan uppstå behov av. Slutligen fastslås att det är viktigt att tänka hälsofrämjande och arbeta förebyggande.</p> <p>Måluppfyllelsen på Q4-området <i>Kundnöjdhet</i> varierar inom verksamhetens olika delar. Det finns fortsatt en hög nöjdhet inom LSS, IFO, Myndighetsenheten och AME medan nöjdheten totalt sjunkit inom ÄO-särskilt boende och i hemtjänsten är den i stort sett oförändrad. Som helhet bedöms därför att den samlade måluppfyllelsen som medelgod.</p> <p>Analysen har visat att det är många olika saker som kan påverka kundens nöjdhet. Inom främst äldreomsorgen har verksamheten gjort flera ändringar kring bemanning och schema utifrån lagkrav och fackliga överenskommelser vilket troligen påverkat kundnöjdheten negativt. Verksamheten vill arbeta vidare på olika sätt för att fördjupa analysen och öka delaktigheten kring resultat. Verksamheten har tagit fram förslag för att öka dialogen med kunder, anhöriga och intresseorganisationer under kommande år</p>	
<p>Våra medborgare har god folkhälsa</p>	
<p>Summering av dialog i utskott:</p> <p>Folkhälsa är komplext och rymmer fysiska, psykiska och sociala aspekter och hälsan påverkas av ett stort antal faktorer. Det är därmed inte lätt att svara på frågan om Folkhälsan är god i Grästorps.</p> <p>Folkhälsomyndighetens enkät HLV (2022) visar att 68% av befolkningen mellan 16 och 84 år skattar sitt allmänna hälsotillstånd som gott (bra eller mycket bra). Den siffran önskar vi vore högre. Den årligen återkommande lokala droganeundersökningen visar vidare en negativ trend vad gäller högstadielävers mående, andelen som mår dåligt ökar succesivt. Här kunde en följdfråga vara lämpligt för att få veta mer om vad som ligger bakom det sämre måendet.</p> <p>Eftersom folkhälsa är komplext behöver vi titta på flera olika parametrar för att skaffa oss en aktuell lägesbild. Utbildning har betydelse för hälsan och utbildningsnivån i Grästorps är låg i jämförelse med riket. Graden av fysisk aktivitet är också lägre än önskat, om man utgår från Folkhälsomyndighetens enkät HLV där dryga 60% är tillräckligt fysiskt aktiva i Grästorps, lägre än riket. Detta indikerar något även om statistik inte är hela sanningen. Arbetslöshet är en annan faktor som påverkar hälsan negativt och långtidsarbetslösheten i Grästorps är låg (under 2% i jämförelse med riket som ligger över 3%) och många klarar sin egen försörjning i Grästorps utan att vara beroende av offentliga medel, vilket inverkar positivt på hälsan. Sjukpenningtalet i Grästorps är lägst i hela Skaraborg, men skillnaden mellan kvinnor och män är stor: kvinnor har ett betydligt högre sjukpenningtal än män och jämfört med riket så har Grästorps ett högre sjukpenningtal. Medellivslängden är ett annat folkhälsomått som sticker ut i Grästorps, medellivslängden är låg i Grästorps jämfört med många andra kommuner och riket i stort.</p> <p>Vi drar lärdom av det folkhälsoarbete som gjorts och den aktuella lägesbilden blir utgångspunkten för det</p>	

Mål	Verksamhetsmåttens måluppfyllelse
fortsatta folkhälsoarbetet, där det handlar om att skapa förutsättningar för invånarna att stärka sig själva, i en tid av oro och kriser i omvärlden som också påverkar hur vi mår. Vi ska fortsätta att integrera folkhälsoarbetet i befintliga verksamheter och växla upp samverkan ytterligare med befintliga verksamheter.	

6.6.2.3.2 Effektivitet och samverkan

Inriktningen för målen inom effektivitet och samverkan är att skapa goda ekonomiska förutsättningar för kommunens verksamhet och stabila finansiella förutsättningar över tid.

Mål	Verksamhetsmåttens måluppfyllelse
Ekonomi anger ramarna för all verksamhet	
Summering av dialog i utskott: Kommunstyrelsens verksamheter sammantaget redovisar ett överskott mot budget. Regelbundna ekonomiuppföljningar görs på enhetsnivå, verksamhetsnivå och kommunövergripande nivå vilket gör att avvikelser uppmärksammas tidigt. Processerna för uppföljning och analys behöver dock utvecklas.	
Stabil ekonomi över tid	
Summering av dialog i utskott: Målet stabil ekonomi över tid är kopplat till finansiella mål och värderas utifrån måluppfyllelsen för årets resultat och självfinansieringsgrad av investeringarna. Bedömningen är att Grästorps kommun har fortsatt stabil ekonomi.	
Vi samverkar för lägre kostnad med bibehållen framtida välfärd	
Summering av dialog i utskott: Utifrån nettokostnad har Grästorps kommun god effektivitet jämfört med liknande kommuner. Verksamhetens nettokostnader är lika eller lägre än i andra jämförbara kommuner.	

6.6.2.4 Attraktiv arbetsplats

Perspektivet attraktiv arbetsplats beskriver hur kommunen som arbetsplats ska utvecklas för att vara effektiv, ha rätt kompetens och personal som trivs.

Grästorps kommuns vision går som en röd tråd i personalpolitiken. Det är viktigt att känna sig sedd, delaktig, välkomnad och att värdeskapet lever och märks i vardagen. Tillit är en viktig ingrediens i det förändringsarbete som krävs för att fortsätta skapa välfärd även då behoven ökar på grund av förändringar i befolkningen. Det blir allt viktigare med balans mellan arbete och privatliv, att livspusslet går ihop, att alla medledare har den sysselsättningsgrad de vill ha och att alla trivs och utvecklas.

Kommunen arbetar sedan flera år med ständiga förbättringar för att öka värdet av sina resurser. Tillsammans med ständiga förbättringar stimulerar kommunen innovationstänk inom verksamheterna och metoder för att släppa loss kraften hos medledarna för att tänka nytt och annorlunda, och ta tillvara medledarnas kompetens. Det är tillåtet att pröva och ibland misslyckas.

I en tid då det blir allt svårare att rekrytera vissa yrkeskategorier blir det viktigt att ställa om och introducera nya yrkesroller utveckla gamla. Digitaliseringen är en möjlighet att förenkla vilket ger mer värdeskapande tid. Digitalisering och innovation är två viktiga pusselbitar för att klara

väljärden ekonomiskt. Att befinna sig i ständigt lärande skapar framtidens arbetsplats. Grästorps kommun behöver utvecklas till en arbetsplats där människor kan vara sitt bästa jag, där de känner sig välkomnade, där hållbarhet, jämlikhet och mångfald är självklart, liksom att skapa värde för dem vi är till för och där tillit är ett ledord i arbetet.

6.6.2.4.1 Lärande och digital

Målen inom området lärande och digital syftar till att skapa en lärande organisation och goda förutsättningar för digital omställning i utvecklingen av verksamheterna.

Mål	Verksamhetsmåttens måluppfyllelse
Skapa förutsättningar för varje medledare att ständigt lära och utvecklas	
<p>Summering av dialog i utskott: Medledarenkäten genomfördes under september 2023 och utifrån resultaten ser vi att medledare och ledare i hög utsträckning upplever att de får förutsättningar för att lära och utvecklas. Ledarutvecklingen har haft fortsatt fokus på tillitsbaserad styrning och under hösten har också ledarna inklusive några specialistfunktioner genomgått utbildning inom ”styra, leda och coacha” med syftet att rusta våra ledare och medledare i förändringsarbete. Alla medledare har fortsatt erbjudits att genomföra en kärnkvarant. Dessa analyser ska ge medledarna en fortsatt personlig utveckling samt ett verktyg för att jobba vidare i teamen med för fortsatt teamutveckling. Utmaningen framöver är att bibehålla det goda resultatet. Målet anses uppfyllt för denna period.</p>	
Vi skapar nya och använder befintliga digitala lösningar i alla verksamheter	
<p>Summering av dialog i utskott: Upplevelsen i verksamheterna är att man har stor nytta av de nya digitala lösningarna som genomförts i verksamheterna och att utmaningen är att utforska de befintliga system vi har och nyttja alla dess funktioner. Även under detta mål har vi fått ett gott resultat från enkäten och målet anses därför uppfyllt för denna period.</p>	

6.6.2.4.2 Tillit och värdskap

Tillit och värdskap belyser utvecklingen av tillit i organisationen och vikten av värdskap på alla nivåer.

Mål	Verksamhetsmåttens måluppfyllelse
Alla medledare har ett gott värdskap i sitt arbete mot kunder, medborgare, varandra och sig själva	
<p>Summering av dialog i utskott: Målet har ett fortsatt bra resultat utifrån enkäten som gjorts. Värdskapet lyfts fram som en styrka i våra verksamheter och med ett gott värdskap ökar vi nöjdheten hos invånarna. Under året nominerar medledare årets värdskapare inom varje verksamhet vilket också bidrar till att vi uppmärksammar vårt goda värdskap. Målet är uppfyllt.</p>	
Alla medledare känner tillit till kollegor och chefer	
<p>Summering av dialog i utskott: Fortsatt gott resultat i enkäten där kulturen kännetecknas av hög tillit till varandra och målet anses som uppfyllt.</p>	

6.6.3 Finansiella mål

De finansiella målen avser skattefinansierad verksamhet och därför används kommunens resultat.

Kommunens resultat för år 2023 uppgår till 12 006 tkr vilket motsvarar 2,9 % av de samlade skatte- och bidragsintäkterna. Resultatnivån i förhållande till beräknade skatte- och bidragsintäkter medför att kommunen kommer att uppnå god ekonomisk hushållning. För femårsperioden 2019–2023 uppgår resultatnivån i genomsnitt till 4,6 %.

Resultat över tid minst 3% av skatter, generella statsbidrag och utjämningsystemet.

	2019	2020	2021	2022	Bokslut 2023	Summa 5 år 2019–2023
Generella statsbidrag och utjämningsystemet	86 552	96 796	96 943	99 458	103 565	483 314
Skatteintäkter	257 770	265 699	279 047	292 009	306 677	1 401 202
Resultat	12 043	27 125	20 209	15 320	12 006	86 703
Resultat, %	3,5%	7,5%	5,4%	3,9%	2,9%	4,6%

Självfinansieringsgraden talar om hur stor andel av investeringarna som finansieras med egna medel. Med egna medel avses årets resultat och avskrivningar. VA-investeringarna ska finansieras genom avgifter över tid och räknas således inte in i skattefinansierade investeringar.

Investeringarna uppgick till 78 979 tkr netto varav 18 631 tkr var VA-investeringar. Sett över perioden 2018–2023 beräknas självfinansieringsgraden i skattefinansierad verksamhet uppgå till 80 procent.

Självfinansiering av investeringar, minst 70 %

Tkr	2019	2020	2021	2022	Bokslut 2023	Summa 5 år 2019–2023
Investeringsvolym	37 539	78 635	38 192	69 000	78 979	302 345
-därav investeringar i avgiftsfinansierad verks.	5 614	19 861	10 267	29 800	18 631	84 173
Investeringar exkl avgiftsfinansierad vht	31 925	58 774	27 925	39 200	60 348	218 172
Avskrivningar	14 879	15 439	15 441	20 538	21 455	87 752
Resultat	12 043	27 125	20 209	15 320	12 006	86 703
Resultat + avskrivningar	26 922	42 564	35 650	35 858	33 461	174 455
Självfinansieringsgrad exkl avgiftsfinansierad vht	84%	72%	128%	91%	55%	80%

6.6.4 Finansiell analys

Årets resultat

Årets resultat för kommunen uppgår till 12 006 tkr. Budgeterat resultat för kommunen var 4 170 tkr så resultatet i förhållande till budget är ett överskott på 7 836 tkr. De största avvikelserna ligger på centrala poster som skatter och statsbidrag, + 11 665 tkr, nedskrivning av aktiekapitalet i Grästorps fastigheter AB, - 5 537 tkr samt på verksamhetens nettokostnader, + 4 798 tkr.

Resultatet för sammanställd redovisning är 10 282 tkr. Resultatet för Grästorps Fastigheter AB uppgår till - 1 628 tkr. Grästorps Fjärrvärme AB ägs till 40,2 procent av Grästorps kommun och där är Grästorps andel av resultatet - 96 tkr.

Verksamhetens nettokostnader

Verksamhetens nettokostnader visar hur mycket kommunens verksamheter kostar. Här ingår även delar av finansförvaltningen och avskrivningar. Nettokostnaderna visar hur mycket skatteintäkter och statsbidrag som behövs för att finansiera den löpande verksamheten.

Verksamheternas resultat för 2023 är ett överskott med 4 789 tkr mot budget. Redovisning av verksamheternas resultat finns i avsnitt 7, driftredovisning och avsnitt 10, verksamhetsberättelse.

Intäkter

Den slutliga taxeringen för 2022 visade en historisk ökning av skatteunderlaget med 5,8 procent år 2022, vilket kan jämföras med 5,3 procent i tillväxt under 2021.

Skatteintäkterna överstiger budgeterad nivå med 6 908 tkr p g a den positiva skatteavräkningen för 2022 och den preliminära avräkningen för 2023. Intäkterna stärks också av statsbidrag som är högre än budgeterat. Bland annat stöd till befolkningsmässigt mindre kommuner, 2 828 tkr.

Finansnetto

Finansnettot är negativt vilket betyder att finansiella kostnader överstiger finansiella intäkter. Intäkten för borgensavgifterna redovisas under finansiella intäkter. Räntekostnaderna på kommunens lån blev högre än budgeterat på grund av stigande räntor vilket påverkar lån med rörlig ränta och lån som har omsatts under året. Marknadsräntorna indikerar nu att höjningen har stannat av och att det succesivt kommer att komma räntesänkningar.

Värdet av aktierna i bolaget Grästorps fastigheter AB i Grästorps kommuns bokslut 2023 skrivs ned med 5 537 tkr från nuvarande 13 934 tkr till 8 397 tkr. Det motsvarar det justerade egna kapitalet i bolaget per 2023-12-31. Orsaken är nedskrivning av bolagets fastighet Kärrhöken 5 i enlighet med årsredovisningslagen 4 kap §5 samt Rådet för kommunal redovisnings rekommendation avseende nedskrivningar, RKR 6.

Balansräkning

Anläggningstillgångarna påverkas genom att värdet ökar med genomförda investeringar och minskar med avskrivningar. Värdet av anläggningstillgångarna har ökat med 64 665 tkr under 2023. I avskrivningsunderlaget beaktas pågående samt under perioden färdigställda investeringsprojekt. Omsättningstillgångarna är på likartad nivå. Likviditeten är idag planerad på redovisad nivå. Eget kapital uppgår till 258 830 tkr. Kommunen har beslutat att betala ut hela den avgiftsbestämda delen av den intjänade pensionen till kommunens anställda vilket medför att den

---

anställda själv förvaltar sin pension. I redovisningen av pensionskostnaderna tillämpar kommunen blandmodellen vilket innebär att intjänade pensioner före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse inom linjen. Storleken på ansvarsförbindelsen i bokslutet uppgick till totalt 125 982 tkr. För finansiering av investeringar så har nya lån har under året upptagits med 70 000 tkr. Kommunfullmäktiges låneram för nyupplåning var 90 000 tkr. Låneskulden har under perioden minskat med genomförda amorteringar. Den totala låneskulden till Kommuninvest är 243 612 tkr och har under året ökat med 62 154 tkr. Samtliga lån finns hos Kommuninvest i Sverige AB.

Grästorps Fastigheter AB erhöll ett ovillkorat aktieägartillskott på 10 mkr under året. Syftet är att säkerställa att Grästorps Fastigheter AB har förmåga att främst inledningsvis, men även långsiktigt, finansiera löpande kostnader och utredningar med mera.

6.7 Balanskravsresultat

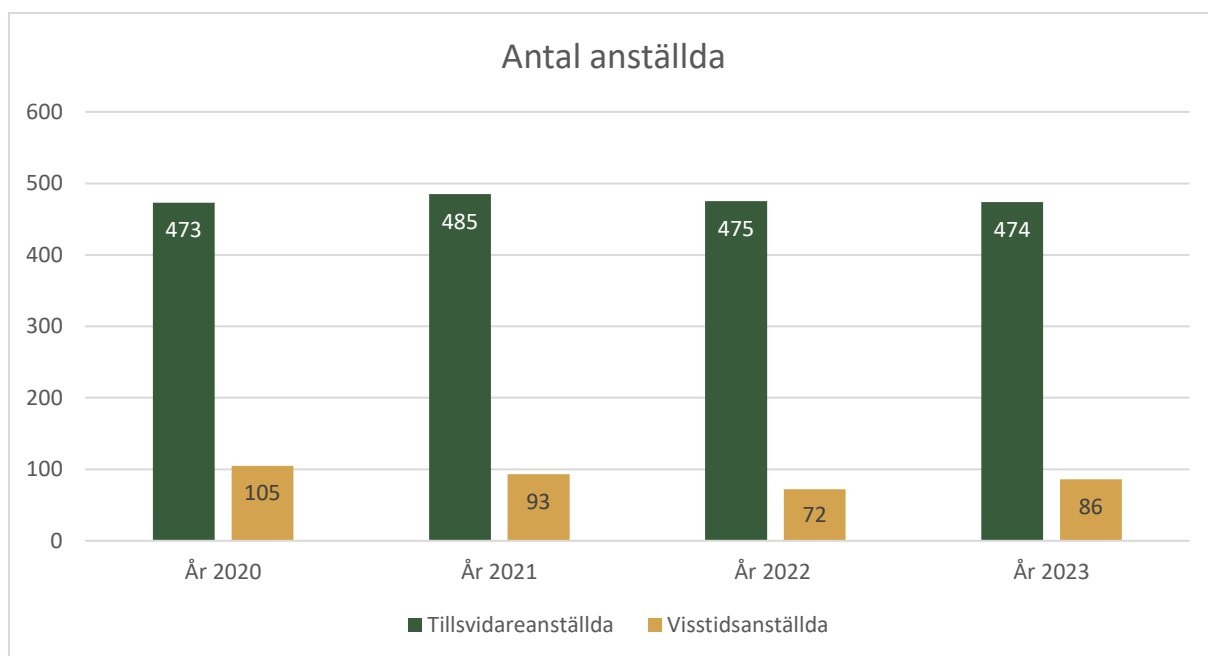
Kommunallagen ger möjlighet att under vissa förutsättningar reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv (RUR). Denna reserv kan sedan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel, under förutsättning att årets resultat efter balanskravsjusteringar är negativt. RUR är frivillig att tillämpa. De kommuner och regioner som gör det måste besluta om hur reserven ska hanteras. Hur de reserverade medlen kan disponeras till/från RUR framgår av de riktlinjer för god ekonomisk hushållning som fullmäktige fastställt. I bokslut 2023 reserveras 2 500 tkr av resultatet till RUR. Därmed uppgår RUR till 16 000 tkr vilket är det högsta totala beloppet enligt riktlinjerna.

Balanskravsutredning (tkr)			
	2023	2022	2021
Årets resultat enligt resultaträkningen	12 006	15 320	20 209
Justering av samtliga realisationsvinster			
Justering för realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet			
Justering för realisationsförlust enligt undantagsmöjlighet			
Orealiserade förluster i värdepapper			
Justering för återföring av orealiserade förluster i värdepapper			
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	12 006	15 320	20 209
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-2 500		
Användning av medel från resultatutjämningsreserv			
Balanskravsresultat	9 506	15 320	20 209

6.8 Väsentliga personalförhållanden

6.8.1 Antal anställda

Antalet tillsvidareanställda är i stort sett oförändrat och visstidsanställda har ökat mot föregående år.

Antal kvinnor respektive män anställda i Grästorps kommun, mät datum sista december.

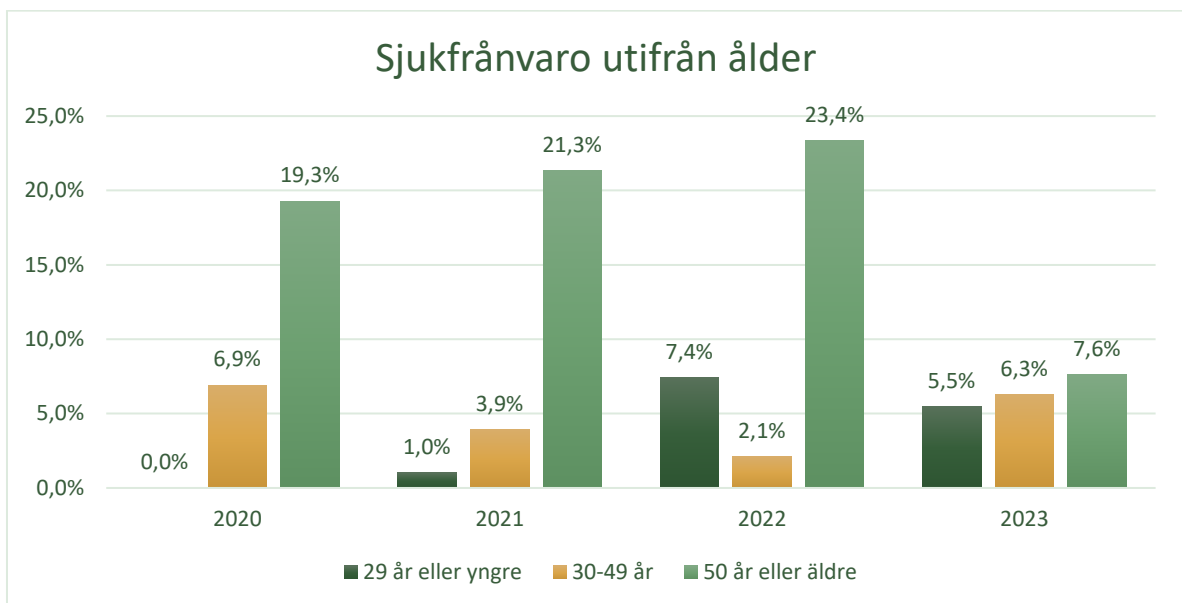
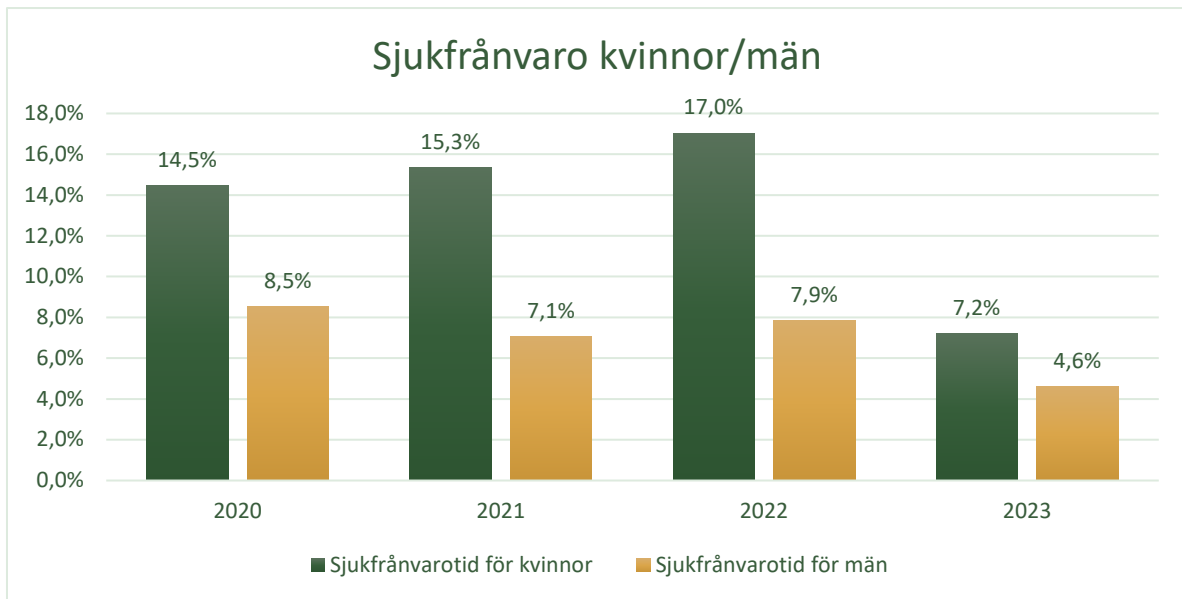
	2020	2021	2022	2023
Kvinnor	85%	83%	82%	80%
Män	15%	17%	18%	20%

6.8.2 Sjukfrånvaro

	Sjukfrånvaro	Varav långtidssjukskrivning (mer än 60 dagar)
2020	7,2%	40,9%
2021	7,3%	56,3%
2022	7,3%	66,3%
2023	6,7%	34,8%

Den totala sjukfrånvaron har minskat 0,6 procent mot föregående år. Det beror till stor del på att verksamheterna har haft fokus på att sänka sjukfrånvaron och jobbat mer intensivt med olika inslag av insatser. Under 2023 har kommunen haft fokus på långtidssjukskrivningar. Några av insatserna i det arbetet var att omtankessamtalen togs upp igen efter att ha legat vilande under pandemiåren, och att personalronder med kommunens alla chefer infördes för att kartlägga insatser.

Omsorgsarbetet i kommuner generellt är kvinnodominerat, och så även i Grästorp. Kvinnor har också en betydligt högre sjukfrånvaro än män, statistiskt sett.

Statistiken angående sjukfrånvaro visar en tydlig skillnad mellan pandemiåren och år 2023. Under pandemiåren var antalet äldre som sjukskrev sig betydligt högre. Nu syns istället en ökning i psykisk ohälsa som anledning till sjukskrivning.

6.9 Förväntad utveckling

Efter många år av god ekonomisk utveckling är vi inför 2024 i ett mer osäkert ekonomiskt läge med hög inflation, höga räntor och högt kostnadsläge. Det budgeterade resultatet för 2024 samt ekonomisk plan för 2025 och 2026 är lågt och ligger under tre procent av skatter och bidrag vilket främst beror på hur utfallet av skatteintäkter och statsbidrag blir samt hur inflationen utvecklar sig.

Under 2024 kommer kommunen att ha större utmaningar än tidigare vilket beror på prisökningar, svårigheter kring kompetensförsörjning samt på ökade behov. Det är också osäkert hur planeringsförutsättningarna ser ut framöver vad gäller både generella och riktade statsbidrag. För att nå resultatmålet samt säkerställa kvaliteten i verksamheterna kommande år krävs ett starkt fokus på effektivisering i kommunen som helhet.

SKR:s (Sveriges kommuner och regioner) sammantagna bedömning är att Sverige är inne i en lågkonjunktur som bottnar 2025. Kommunsektorn drabbas särskilt genom historiskt låg ökning av skatteunderlaget år 2024. Den reala köpkraften faller 2023–2024. Därefter stärks konjunkturen och skatteunderlaget ökar i linje med det historiska genomsnittet.

Gällande kompetensförsörjning är det fortsatt en utmaning att rekrytera personal med rätt kompetens. Tillsammans med befolknings- och demografiutvecklingen påskyndas behovet av omställning för ökad effektivitet och bibehållen kvalitet i våra verksamheter. Vi fortsätter att lägga fokus på att behålla och kompetensutveckla den personal som vi har samtidigt som vi fortsätter utveckla och förändra arbetssätt för att arbetskraften ska räcka. Genom digitaliseringen skapar vi lösningar som minskar den administrativa tiden för att i stället ägna oss åt välfärdens kärnuppgifter. Vi tar utgångspunkt i styrkorna i kommunens tillitsbaserade styr- och ledningsmodell samt i vår verksamhetsidé Grästorp 5.0 som leder oss i att arbeta tillsammans i ett helhetsperspektiv och att vara en attraktiv arbetsgivare.

Då bostadsbyggandet generellt sett kraftigt minskat i hela Sverige är det utmanande att få exploatörer att teckna avtal och starta bostadsbyggandet. Exploateringen av Brännebackas bostadsområde startade under 2023 och vår bedömning är att kommunen har goda förutsättningar för att bostadsbyggandet kan komma i gång när de ekonomiska förutsättningarna förändras och blir mer stabila.

7 Driftredovisning

I tabell nedan framgår driftredovisningen. I avsnitt 10.1 - 10.4 kommenteras verksamheternas resultat och prognos. Det totala resultatet kommenteras i avsnitt [6.6.3 Finansiella mål](#) och [6.6.4 Finansiell analys](#).

Driftredovisning

	Utfall		Utfall	Budget	
	netto		netto	netto	Avvikelse
	2022		2023	2023	2023
Allmän verksamhet	-59 570		-55 999	-56 281	282
Samhällsbyggnadsverksamhet	-47 995		-44 267	-42 103	-2 164
Vatten och Avlopp (affärsdrivande)	-241		0	0	0
Bildningsverksamhet	-126 284		-130 092	-133 282	3 190
Social verksamhet	-138 703		-144 140	-145 564	1 424
Miljö- o byggnadsnämnd	-1 362		-1 054	-1 279	225
Finansiell reserv	0		0	-1 832	1 832
Summa nämndverksamhet	-374 155		-375 552	-380 341	4 789
Pensionskostnad/skuldförändr avseende					
semesterlön/arbetsgivaravgift	-7 662		-14 875	-20 000	5 125
Centrala poster	-589		-9 709	-280	-9 429
Internränta	6 344		6 458	7 503	-1 045
Summa verksamheternas nettokostnad	-376 062		-393 678	-393 118	-560
Skatteintäkter	292 009		306 677	299 769	6 908
Generella statsbidrag	99 458		103 565	98 818	4 747
Verksamheternas resultat	15 405		16 564	5 469	11 095
Finansiella intäkter	1 112		1 544	700	844
Finansiella kostnader	-1 197		-6 102	-2 000	-4 102
Resultat	15 320		12 006	4 170	7 837

8 Investeringsredovisning

Investeringsbudgeten för 2023 uppgick till 100 000 tkr och utfallet blev 78 979 tkr. Det innebar en nyttjandegrad av tilldelad investeringsbudget på 80 procent.

Årets större poster för VA- investeringar består av den återkommande posten vatten och avlopp samt posten för VA-ledningen mot Vänersborg. Posten för VA-ledningen till Vänersborg etapp 1 avser ny vatten- och spillvattenledning mellan Grästorp och Vänersborg. Etapp 1 börjar bli färdigställd och har för året ett utfall 7980 tkr.

Under posten för vatten och avlopp redovisas bland annat kostnader för invallningen av vattenverket och utbyggnaden av dagvattenledningen mot Mjölån, samt skyfallsåtgärder så som backventiler. Invallningen av vattenverket har ett kostnadsutfall på 3 550 tkr för året och under hösten beviljades bidrag från MSB för invallningen av vattenverket på 3 200 tkr.

Dagvattenledningen till Mjölån har ett kostnadsutfall på 7 160 tkr, bidrag är sökt hos MSB för projektet och besked har ännu inte getts.

Nybyggnationen av Brännebacka Västra etapp 1 har påbörjats, en post som kommer innebära att fler bostäder byggs i Grästorps samhälle. Byggnationen av etapp 1 kommer fortsätta under 2024.

Den nya gång- och cykelvägen till Flakeberg som anläggs har fått ökade kostnader mot budget. De ökade kostnaderna kan härledas till att genomförandet tar längre tid än beräknat, och att vissa kostnader, exempelvis TMA-skydd har blivit dyrare än beräknat. Projektet har ett utfall på 14 500 tkr för året och beräknas vara klart under 2024.

Skolskjutsparkeringen intill Nya Centralskolan och förskolan Äventyret färdigställdes under året men byggnationen har påverkats av högre kostnader för material och poster som har blivit dyrare än beräknat. Utfallet för året blev 8 170 tkr.

Det finns poster i investeringsbudgeten som inte genomfördes under 2023 utan skjuts på i tid. Dessa projekt är bland annat byggnation av nytt kommunförråd samt byggnation av ny lokal för räddningstjänsten.

Projekt	Utfall 2023	Budget 2023	Avvikelse
Fastighetsförvärf/-försäljning	6 250	6 000	-250
Säkerhets-/trygghetsåtgärder	299	500	201
Ungdomsgård lokal Konserthus	870	3 100	2 230
Fritidsanläggning/motionsspår	1 341	2 000	659
Lilla Bergaparken	659	1 300	641
Lunnevibadet	215	300	85
Gator, GC-väg tätort	3 997	4 000	3
GC-väg Flakeberg	14 451	3 000	-11 451
Vatten och avlopp	9 686	10 000	314
IT-investeringar	4	300	296
Inventarier/maskiner	2 012	1 700	-312
Centrumutveckling	0	1 500	1 500
Kommunförråd	64	10 700	10 636
Förråd utbyggnad av ishall	-4	0	4
VA-ledning mot Vänersborg	7 977	7 500	-477
GC-väg Grästorp-Tengene	70	5 600	5 530
Räddningsstation	0	7 500	7 500
Nossan-scen, bro/bryggor	0	1 500	1 500
Laddstolpe Lilla Bergaparken	0	100	100
Buss/bilparkering Nya Centralskolan	8 168	3 900	-4 268
Brännebacka mitten	10 866	9 000	-1 866
Ridanläggning paddock	2 080	2 000	-80
Konserthus ventilation	102	0	-102
Utemiljö seniorer	214	200	-14
Ventilation Kommunens Hus	0	500	500
Lilla torget	192	0	-192
Energibesparande åtgärder fastighet	930	1 000	70
Nytt ÅVC	0	1 000	1 000
Forshallsbron renovering	37	2 000	1 963
Parkering Forshall	0	700	700
Parkering Lilla Bergaparken	0	1 000	1 000

Projekt	Utfall 2023	Budget 2023	Avvikelse
Utbyggnad reningsverk	0	500	500
Utbyggnad vattenverk	524	500	-24
Nödvattentankar	139	500	361
Verksamhetstomt Plogvägen	0	500	500
Bollhallen omkl-/saml rum	0	300	300
Reservkraft Nya Centralskolan	931	1 200	269
Utbyggnad Kommunens Hus	59	500	441
Inventarier bildningsverksamheten	427	500	73
Inventarier Social verksamhet	351	500	149
Energibesparande åtgärder gator	2 114	2 100	-14
Planerat underhåll fastigheter	1 968	2 000	32
Planerat underhåll gata/park	1 688	2 000	312
Planerat underhåll övergripande	0	1 000	1 000
Va-ledning Vänersborg etapp II	253	0	-253
Dagvattenledning 1200 etapp II	-4	0	4
Takbyte Kommunens Hus	31	0	-31
Takbyte Lunneviskolan	18	0	-18
	78 979	100 000	21 021

9 Räkenskaper

9.1 Resultaträkning

Belopp i Tkr	Not	Kommun		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
Verksamhetens intäkter	3	115 152	109 033	115 279	111 229
Verksamhetens kostnader	4	-481 834	-464 557	-481 743	-466 089
Avskrivningar	5	-21 455	-20 538	-23 151	-20 794
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNADER		-388 137	-376 062	-389 615	-375 654
Skatteintäkter	6	306 677	292 009	306 677	292 009
Generella statsbidrag och utjämning	7	103 564	99 458	103 564	99 458
VERKSAMHETENS RESULTAT		22 104	15 405	20 626	15 813
Finansiella intäkter	8	1 544	1 112	1 556	1 127
Finansiella kostnader	9	-11 642	-1 197	-11 900	-1 327
RESULTAT EFTER FINANSIELLA POSTER		12 006	15 320	10 282	15 613
Extraordinära poster					
ÅRETS RESULTAT		12 006	15 320	10 282	15 613

9.2 Balansräkning

Belopp i Tkr	Not	Kommun		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
TILLGÅNGAR					
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR					
Immateriella anläggningstillgångar	10	978	1 569	1 138	1 733
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader, tekniska anläggningar	11	476 778	423 281	479 057	423 507
Maskiner och inventarier	12	14 230	12 717	19 845	17 909
Övriga materiella anläggningstillgångar	13	3 275	3 275	3 275	3 275
Finansiella anläggningstillgångar	14	21 418	11 172	10 333	8 484
Summa anläggningstillgångar		516 679	452 014	513 648	454 908
BIDRAG TILL STATLIG INFRASTRUKTUR	15	8 350	8 828	8 350	8 828
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR					
Förråd och exploateringstillgångar	16	3 003	1 512	3 032	1 541
Fordringar	17	58 647	55 935	59 813	56 623
Kassa och bank	18	28 969	27 659	41 796	33 732
Summa omsättningstillgångar		90 619	85 106	104 642	91 896
SUMMA TILLGÅNGAR		615 648	545 948	626 640	555 632
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
EGET KAPITAL, vid årets början		246 824	231 504	257 733	240 492
Årets resultat		12 006	15 320	10 282	15 613
<i>-varav resultatutjämningsreserv</i>		<i>16 000</i>	<i>13 500</i>		
Summa eget kapital	19	258 830	246 824	268 015	256 105
AVSÄTTNINGAR					
Pensioner och liknande förpliktelser	20	13 563	12 038	13 563	12 038
Andra avsättningar	21	8 207	9 228	8 207	9 228
SKULDER					
Långfristiga skulder	22	163 044	181 458	163 044	181 458
Kortfristiga skulder	23	172 004	96 400	173 811	96 802
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		615 648	545 948	626 640	555 632

PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER					
Ansvarsförbindelser	24	125 982	124 932	125 982	124 932
Pensionsförpliktelser intjänade före -98		101 386	124 932	101 386	124 932
-därav, särskild löneskatt		24 596	24 391	24 596	24 391
Övriga ansvarsförbindelser	25	276 523	252 794	276 523	252 794

9.3 Kassaflödesanalys

Belopp i tkr	Not	Kommun		Sammanställd redovisning	
		2023	2022	2023	2022
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat		12 006	15 320	10 282	15 613
Justering för ej likviditetspåverkande poster	26	27 373	27 171	25 155	27 419
Övriga likviditetspåverkande poster		0	0	0	0
Poster som redovisas i annan sektion		0	0	0	0
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapitalet		39 379	42 491	35 437	43 032
Ökning/minskning av periodiserade anläggningsavgifter		0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga fordringar		-2 711	-12 132	-3 050	-12 096
Ökning/minskning förråd och varulager		-1 491	-1 552	-1 492	-1 549
Ökning/minskning kortfristiga skulder		-5 651	883	-4 386	780
Kassaflöde från den löpande verksamheten		-9 853	-12 801	-8 928	-12 865
INVESTERINGSVEKSAMHETEN					
Investering i immateriella anläggningstillgångar		0	-477	0	-477
Försäljning av immateriella tillgångar		0	0	4	0
Investering i materiella anläggningstillgångar		-78 979	-68 973	-78 979	-69 770
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		0	0	-258	0
Investering i kommunkoncernföretag		-8 397	0	1 628	0
Försäljning av kommunkoncernföretag			0	0	0
Investering i finansiella anläggningstillgångar		-1 849	-1 192	-1 849	-1 192
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar		0	0	0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-89 225	-70 642	-79 454	-71 439

	Kommun		Sammanställd redovisning	
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN				
Nyupptagna lån/konverterade lån	70 000	20 000	70 000	20 000
Amortering av låneskuld	-7 970	-6 225	-7 970	-6 225
Amortering av skulder för finansiell leasing	0	0	0	0
		0		0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	62 030	13 775	62 030	13 775
BIDRAG TILL INFRASTRUKTUR				
Utbetalning av bidrag till infrastruktur	27 -1 021	-1408	-1 021	-1408
Årets kassaflöde				
Likvida medel vid årets början	27 659	56 244	33 732	62 637
Likvida medel vid årets slut	28 969	27 659	41 796	33 732
Förändrat kassaflöde	1 310	-28 585	8 064	-28 905

9.4 Nothänvisning

9.4.1 Redovisningsprinciper

Not 1

Redovisningen baseras på bokföringsmässiga grunder och följer i allt väsentligt god redovisningssed enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning.

Väsentliga kostnader och intäkter, skulder och fordringar, i redovisningen periodiseras för att belasta rätt period och för att uppnå rättvisande räkenskaper i bokslutet.

Kommunkoncernen består av följande kommunala koncernföretag:

Bolag	Ägarandel
Grästorps Fjärrvärme AB	40,2%
Grästorps Fastigheter AB	100%

Undantag från rådets rekommendationer gjordes i följande fall:

Rekommendation R5: Redovisning av hyres- och leasingavtal tillämpades inte enligt rekommendationen. Samtliga leasingavtal redovisades som hyresavtal. Däremot lämnades upplysningar om leasingavtalens omfattning och löptider i nothänvisningarna, vilket bedöms ge tillräcklig ekonomisk information.

Rekommendation R2: Inkomst från anslutningsavgifter periodiseras på 35 år, men av det totala beloppet för anslutningsavgifter periodiseras 85 procent. Resterande 15 procent bokförs som intäkt i driftredovisningen för att täcka uppkomna kostnader i samband med anslutningen.

Från och med räkenskapsåret 2016 tillämpas komponentavskrivning på färdigställda objekt. Någon översyn av äldre objekt vad gäller komponentavskrivning är inte påbörjad.

För pågående projekt sker inga avskrivningar.

Avskrivningstider	
ÅR	
Inventarier	3–10
Fordon	3–20
Bostadshus	20–33
Idrottsanläggningar	10–50
Byggnader	20–33
Gator och vägar	3–40
Va-verk, ledningsnät	10–80

Exploaterad tomtmark som gjorts i ordning till försäljning klassificerades som omsättningstillgång.

De anställdas fordran på kommunen i form av sparade semesterdagar och oreglerad övertid bokförs direkt på verksamhetsnivå varje månad.

Den avgiftsbestämde delen av pensionerna, inklusive AKAP-KL, bokfördes under kortfristiga skulder med utbetalning mars 2024. För den förmånsbestämde delen har kommunen en försäkringslösning. Intjänad pension före 1998 redovisades i sin helhet som ansvarsförbindelse (blandmodellen). Beräkningsunderlaget för pensioner utgår från riktlinjer för beräkning av pensionsskuld (RIPS 21). Kostnaden för löneskatt på pensioner behandlades i redovisningen på samma sätt som pensionskostnaden.

9.4.2 Uppskattningar och bedömningar

Not 2

Värdet av aktierna i bolaget Grästorps fastigheter AB skrivs ned med 5 537 tkr från nuvarande 13 934 tkr till 8 397 tkr. Orsaken är nedskrivning av bolagets fastighet Kärrhöken 5 i enlighet med årsredovisningslagen 4 kap §5 samt Rådet för kommunal redovisnings rekommendation avseende nedskrivningar, RKR 6.

	2023	2022
3 Verksamhetens intäkter		
Försäljningsintäkter	3 247	4 150
Taxor och avgifter	32 075	29 223
Hyror och arrenden	10 503	9 683
Bidrag och kostnadsersättningar från staten	62 640	58 810
Bidrag och gåvor från privata aktörer	0	0
EU-bidrag	768	703
Övriga bidrag	1 213	2 558
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	4 040	3 862
Realisationsvinster på anläggningstillgångar	666	44
Övriga verksamhetsintäkter		
Verksamhetens intäkter	115 152	109 033
4 Verksamhetens kostnader		
Personalkostnader exkl pensionskostnader	302 751	290 480
Pensionskostnader	14 763	5 609
Lämnade bidrag	9 110	9 935
Köp av verksamhet	62 157	59 867
Lokal- och markhyror samt övr fastighetskostnader	32 578	30 506
Inköp av material och varor	20 088	21 340
Inköp av tjänster	16 821	18 266
Övriga verksamhetskostnader	23 566	28 554
Verksamhetens kostnader	481 834	464 557
5 Av- och nedskrivningar		
Avskrivning immateriella tillgångar	577	576
Avskrivning byggnader och anläggningar	18 564	17 993
Avskrivning maskiner och inventarier	2 314	1 969
Summa av- och nedskrivningar	21 455	20 538
6 Skatteintäkter		
Preliminär kommunalskatt	300 748	283 476
Preliminär slutavräkning innevarande år	4 465	6 710
Slutavräkningsdifferens föregående år	1 464	1 823
Summa skatteintäkter	306 677	292 009
7 Generella statsbidrag och utjämning		
Inkomstutjämning	64 950	63 603
Kostnadsutjämning	-2 545	-7 527
Regleringsbidrag/-avgift	13 251	15 765
Kommunal fastighetsavgift	15 149	14 108
Bidrag/avgift för LSS-utjämning	9 932	6 564
Övriga generella bidrag från staten	2 828	6 945
Summa	103 565	99 458
8 Finansiella intäkter		
Ränteintäkter	884	201
Borgensavgifter	621	637
Övriga finansiella intäkter	39	274
Summa finansiella intäkter	1 544	1 112

9	Finansiella kostnader		
	Räntekostnader på lån	-6 069	-1 160
	Värderegl finansiell anläggningstillgång	-5 537	
	E20	0	61
	Övriga finansiella kostnader	-36	-98
	Summa finansiella kostnader	-11 642	-1 197
10	Immateriella anläggningstillgångar		
	Ingående bokfört värde	1 569	1 477
	Justerad ing balans	0	-312
	Nytt ingående bokfört värde	1 569	1 165
	<i>därav anskaffningsvärden</i>	<i>2 882</i>	<i>1 902</i>
	<i>därav ack avskrivningar</i>	<i>-1 312</i>	<i>-736</i>
	Nyanskaffning	0	848
	Flyttning	0	132
	Årets avskrivning	-591	-576
	Utgående bokfört värde	978	1 569
	<i>därav anskaffningsvärden</i>	<i>2 882</i>	<i>2 882</i>
	<i>därav ack avskrivningar</i>	<i>-1 903</i>	<i>-1 312</i>
	Summa Utgående bokf värde	978	1 569
	<i>därav anskaffningsvärden</i>	<i>2 882</i>	<i>2 882</i>
	<i>därav ack avskrivningar</i>	<i>-1 903</i>	<i>-1 312</i>
11	Mark, byggnader och tekniska anläggningar		
	Markreserv		
	Ingående bokfört värde, justeras ingående balans	13 022	19 000
	<i>därav anskaffningsvärden</i>	<i>13 022</i>	<i>19 000</i>
	Justerat värde mot omsättningstillgångar	0	-10 269
	Markförvärv	4 721	4 291
	Övrigt	306	0
	Försäljning	-1 101	0
	Utgående bokfört värde	16 948	13 022
	<i>därav anskaffningsvärden</i>	<i>16 948</i>	<i>13 022</i>
	Verksamhetsfastigheter f.d förvaltningsfastigheter		
	Ingående bokfört värde	244 051	202 409
	Justerad ing balans	0	-8 757
	Nytt ingående bokfört värde	244 051	193 652
	<i>därav anskaffningsvärden</i>	<i>442 068</i>	<i>378 961</i>
	<i>därav ack avskrivningar</i>	<i>-198 017</i>	<i>-185 310</i>
	Nyanskaffning	4 136	26 974
	Aktivering av tidigare pågående investering	5 030	35 980
	Justering bokf. Värde/nedskrivning	-41	153
	Årets avskrivning	-12 666	-12 708
	Utgående bokfört värde	240 510	244 051

<i>därav anskaffningsvärden</i>	451 193	442 068
<i>därav ack avskrivningar</i>	-210 683	-198 018
Fastigheter för affärsverksamhet f.d. Anläggningar/industriell verksamhet		
Ingående bokfört värde	55 809	19 387
Justerad ing balans, flyttat till 1171	0	61
Nytt ingående bokfört värde	55 809	19 448
<i>därav anskaffningsvärden</i>	103 541	64 931
<i>därav ack avskrivningar</i>	-47 732	-45 483
Nyanskaffning	1 982	5 908
Aktivering av tidigare pågående investering	18 381	32 702
Årets avskrivning	-2 589	-2 249
Utgående bokfört värde	73 583	55 809
<i>därav avskaffningsvärden</i>	123 904	103 541
<i>därav ack avskrivningar</i>	-50 321	-47 732
Publika fastigheter f.d. Gator, vägar, gatubelysning		
Ingående bokfört värde	49 079	35 715
Justerad ing balans	0	859
Nytt ingående bokfört värde	49 079	36 574
<i>därav anskaffningsvärden</i>	90 784	76 121
<i>därav ack avskrivningar</i>	-41 705	-39 546
Nyanskaffning/netto	8 124	7 713
Aktivering av tidigare pågående investering	20 114	6 103
Utrangering	-337	0
Investeringsbidrag	0	848
Årets avskrivning	-2 389	-2 159
Utgående bokfört värde	74 591	49 079
<i>därav anskaffningsvärden</i>	118 011	90 785
<i>därav ack avskrivningar</i>	-43 420	-41 706
Övriga fastigheter		
Ingående bokfört värde	10 840	6 696
Justerad ing balans	0	4 214
Nytt ingående bokfört värde	10 840	10 910
<i>därav anskaffningsvärden</i>	15 995	15 156
<i>därav ack avskrivningar</i>	-5 155	-4 246
Nyanskaffningar	224	659
Aktivering av tidigare pågående investering	1 223	180
Årets avskrivning	-944	-909
Utgående bokfört värde	11 343	10 840
<i>därav anskaffningsvärden</i>	17 443	15 995
<i>därav ack avskrivningar</i>	-6 099	-5 155

Pågående ny-, till- och ombyggnad		
Ingående bokfört värde	50 478	101 068
Justerad ing balans,	0	179
Nytt ingående bokfört värde	50 478	101 247
Pågående investeringar	56 067	62 574
Aktivering av tidigare pågående investering	-46 744	-75 151
Ej aktiverade investeringar pga byte av ekonomisystem	0	-38 192
Utgående bokfört värde	59 801	50 478
Summa Utgående bokf värde	476 778	407 286
<i>därav anskaffningsvärden</i>	<i>787 300</i>	<i>49 359</i>
<i>därav ack avskrivningar</i>	<i>-310 523</i>	<i>343 785</i>
12 Maskiner och inventarier		
Maskiner		
Ingående bokfört värde	6871	5711
Justerad ing balans,	0	81
Nytt ingående bokfört värde	6 871	5 630
<i>därav anskaffningsvärden</i>	<i>15 423</i>	<i>13 086</i>
<i>därav ack avskrivningar</i>	<i>-8 552</i>	<i>-7 456</i>
Nyanskaffning	372	2 337
Försäljning	0	0
Årets avskrivning	-1 166	-1 096
Utgående bokfört värde	6 077	6 871
<i>därav anskaffningsvärden</i>	<i>15 795</i>	<i>15 423</i>
<i>därav ack avskrivningar</i>	<i>-9 718</i>	<i>-8 552</i>
Inventarier		
Ingående bokfört värde	3 940	1 445
Justerad ing balans	0	-1 535
Nytt ingående bokfört värde	3 940	2 980
<i>därav anskaffningsvärden</i>	<i>27 866</i>	<i>26 217</i>
<i>därav ack avskrivningar</i>	<i>-23 925</i>	<i>-23 237</i>
Nyanskaffningar	1 766	1 685
Avyttring/utrangering	0	0
Justerering	95	-36
Årets avskrivning	-805	-689
Utgående bokfört värde	4 996	3 940
<i>därav anskaffningsvärden</i>	<i>29 727</i>	<i>27 866</i>
<i>därav ack avskrivningar</i>	<i>-24 730</i>	<i>-23 926</i>
Bygginventarier		
Ingående bokfört värde	13	0
<i>därav anskaffningsvärden</i>	<i>14</i>	<i>0</i>
<i>därav ack avskrivningar</i>	<i>-1</i>	<i>0</i>
Nyanskaffningar	0	14

Avyttring/utrangering	0	0
Årets avskrivning	-2	-1
Utgående bokfört värde	11	13
<i>därav anskaffningsvärden</i>	14	14
<i>därav ack avskrivningar</i>	-3	-1
Bilar/transportmedel		
Ingående bokfört värde	658	0
<i>därav anskaffningsvärden</i>	667	0
<i>därav ack avskrivningar</i>	-9	0
Nyanskaffningar	1 566	667
Avyttring/utrangering	0	0
Årets avskrivning	-80	-9
Utgående bokfört värde	2 144	658
<i>därav anskaffningsvärden</i>	2 233	667
<i>därav ack avskrivningar</i>	-89	-9
Övriga inventarier		
Ingående bokfört värde	1 235	2 287
Justerad ing balans	0	-1 482
Nytt ingående bokfört värde	1 235	804
<i>därav anskaffningsvärden</i>	2 030	1 427
<i>därav ack avskrivningar</i>	-795	-622
Nyanskaffningar	0	582
Flyttning	0	22
Årets avskrivning	-233	-173
Utgående bokfört värde	1 002	1 235
<i>därav anskaffningsvärden</i>	2 030	2 031
<i>därav ack avskrivningar</i>	-1 028	-795
Summa utgående värde Maskiner och inventarier	14 230	12 717
<i>därav anskaffningsvärden</i>	49 799	46 001
<i>därav ack avskrivningar</i>	-35 569	-33 284
13 Övriga materiella anläggningstillgångar		
Konst		
Ingående bokfört värde	3 275	1 192
<i>därav anskaffningsvärden</i>	3 275	1 192
<i>därav ack avskrivningar</i>	0	0
Nyanskaffningar	0	2 083
Avyttring/utrangering	0	0
Utgående bokfört värde	3 275	3 275
<i>därav anskaffningsvärden</i>	3 275	3 275
<i>därav ack avskrivningar</i>	0	0

Summa utgående värde övr materiella anläggningstillgångar	3 275	3 275
<i>därav anskaffningsvärden</i>	<i>3 275</i>	<i>3 275</i>
<i>därav ack avskrivningar</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Leasing		
Operationell leasing		
<i>Framtida minimileaseavgifter förfaller enligt följande:</i>		
Inom 1 år	1 798 798	1 770 333
Senare än 1 år men inom 5 år	1 344 414	1 776 193
Senare än 5 år	0	0
	3 143 212	3 546 526
Finansiella leasingavtal vars avtalstid överstiger 3 år		
Totala minimileaseavgifter	5 193 610	0
Framtida finansiella kostnader	-456 955	0
Nuvärdet av minimileaseavgifterna	4 736 655	0
Nuvärdet av minimileaseavgifterna förfaller enligt följande:		
Inom 1 år	771 060	0
Senare än 1 år men inom 5 år	3 965 595	0
Senare än 5 år	0	0
	4 736 655	0
14 Finansiella anläggningstillgångar		
Aktier		
Grästorps Fjärrvärme AB	2 688	2 688
Naturgaskonsortiet, Skaraborg	6	6
Kommunassurans Syd försäkrings AB	385	385
SKL Företag/Inera AB	43	43
Grästorps Fastigheter AB	8 397	0
Summa Aktier	11 519	3 122
Andelar		
Stiftelsen Bergagården	10	10
Laxfond Väner	20	20
Västergötlands turistråd	5	5
Grästorps Energi, reglering med Grästorps Fjärrvärme AB	10	10
Kommuninvest ek.för.	6 167	6 167
GöliskaIT	604	604
RKHF Trygga Hem i Grästorp	42	42
Räddningstjänsten Skaraborg	1 849	0
Avfall & Återvinning Skaraborg	1 192	1 192
Summa Andelar	9 899	8 050
Summa Finansiella anläggningstillgångar	21 418	11 172
15 Bidrag till infrastruktur		

Medfinansiering E20 enligt beslut oktober 2014				7 000	7 000
Medfinansiering cykelväg Mjölån enl beslut dec-20				4 940	4 940
Upplösning E20 1/25-del om året t.o.m. år 2038					
Upplösning E20 t.o.m. 2023				-2 800	-2 520
Upplösning Mjölån 1/25-del om året t.o.m. år 2044					
Upplösning Mjölån t.o.m. 2023				-790	-592
Summa				8 350	8 828
16 Förråd, lager och exploateringsfastigheter					
Exploateringsprojek	IB	justerat	Mar	UB	
t		IB	k		
tkr	2023			2023	
IB	0	0		0	
Brännebacka 1:10	1188		1602	2 790	
Västra torget	0		-111	-111	
Alvägen	0			0	
Anders Jonsgården	322		0	322	
utfall 2021	0			0	
mark	2		0	2	
UB	1 512	0	1	3 003	
			491		
				2023	2022
17 Fordringar					
Kundfordringar				5 352	4 811
Statsbidragsfordringar och kostnadsersättningar				8 386	16 146
Kommunalskattefordringar				12 891	12 046
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter				32 018	22 932
Summa fordringar				58 647	55 935
18 Kassa, bank					
Kassa, växelkassa				27	42
Bank och plusgiro				28 942	27 617
Summa				28 969	27 659
19 Eget kapital					
Ingående eget kapital				246 824	231 504
- varav justering av EK 2021 (VA-redovisning samt proj.medel)				0	0
- varav justering EK, skillnad mellan uppskattad och verklig avskrivning					
2021 bokförd 2022 då anläggningsregistret ej var inläst i nytt ek.system 2021				0	-3 488
- varav Resultatutjämningsreserv				16 000	13 500
Årets resultat				12 006	15 320
Summa eget kapital				258 830	246 824
20 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser					
Ingående avsättning till pensioner inkl löneskatt				12 038	8 235

Nyintjänad pension	1 525	3 803
Årets utbetalningar	0	0
Ändring av försäkringstekniska grunder	0	0
Övrig post	0	0
Förändring löneskatt	0	0
Summa avsatt till pensioner inkl löneskatt	13 563	12 038
21 Andra avsättningar		
Avsatt för bidrag till Trafikverket E20	7 000	7 000
Redovisat värde vid årets början	4 588	5 696
Nya avsättningar	0	0
Ianspråktaga avsättningar	-628	-1 047
Förändring av nuvärdet	0	-61
Utgående avsättning	3 960	4 588
Avsatt för bidrag till Trafikverket Mjölån	4 940	4 940
Redovisat värde vid årets början	4 640	4 940
Nya avsättningar	0	0
Ianspråktaga avsättningar	0	0
Förändring av nuvärdet	-393	-300
Utgående avsättning	4 247	4 640
Summa andra avsättningar	8 207	9 228
22 Långfristiga skulder		
Långfristig upplåning i banker/kreditinstitut	154 063	173 288
Förutbetalda intäkter anläggnings-/anslutningsavgifter	8 176	7 343
Förutbetalda intäkter offentliga investeringsbidrag	805	827
Summa långfristiga skulder	163 044	181 458
Förutbetalda intäkter som regleras över flera år		
Anläggnings-/anslutningsavgifter återstående antal år	35	30
Offentliga investeringsbidrag återstående antal år	40	40
Uppgifter om lång- och kortfristig upplåning		
Genomsnittlig ränta %	2,93	0,71
Genomsnittlig kapitalbindningstid, år	1,25	1,78
Kapitalförfall andel av lån (tkr)		
0–1 år	89 550	40 050
1–3 år	78 487	101 888
3–5 år	75 575	37 800
Förutbetalda intäkter för anläggningsavgifter periodiseras på 35 år vilket är lika med den vägda genomsnittliga nyttjandeperioden för VA-anläggningen.		
Det offentliga investeringsbidraget periodiseras på 40 år vilket är lika med nyttjandeperioden för den tillgång som bidraget avser.		
23 Kortfristiga skulder		
Kortfristiga skulder till banker och kreditinstitut	90 893	6 930

Leverantörsskulder	26 645	30 522
Moms och punktskatter	985	1 090
Personalens skatter, avgifter och avdrag	9 993	9 698
Retroaktiva löner och OB-ersättning	0	0
Semester och övertidsskuld	17 341	17 913
Kommunalskatteskulder	458	458
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	19 172	21 212
Övriga kortfristiga skulder	6 517	8 577
Summa kortfristiga skulder	172 004	96 400
24 Pensionsförpliktelser som inte har tagits upp bland skulderna eller avsättningarna		
Ansvarsförbindelse för pensioner intjänade före 1998		
Ingående ansvarsförbindelse för pensioner intjänade före 1998 inkl löneskatt	124 932	131 547
Årets utbetalningar	0	0
Ränte- och basbeloppsuppräkring	0	0
Ändringar av försäkringstekniska grunder	0	0
Övrig post	845	-5 323
Minskning av ansvarsförbindelse genom tecknande av försäkring/överföring till stiftelse	0	0
Ökning/minskning av ansvarsförbindelse med anledning av värdeförändring av stiftelsens tillgångar	0	0
Förändring av löneskatt	205	-1 291
Summa ansvarsförbindelse för pensioner intjänade före 1998 inkl löneskatt	0	0
25 Övriga ansvarsförbindelser		
Grästorps Energi ek.för.	9 060	9 953
Grästorps Energi AB	0	184
Fiber, vatten och avlopp i Flo ek.för.	134 843	140 102
RKHF Trygga Hem i Grästorp	132 620	102 555
Summa	276 523	252 794

Grästorps kommun har i oktober 2008 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser.

Samtliga 295 kommuner och regioner som per 2023-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Grästorps kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2023-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 551 907 380 712 kronor och totala tillgångar till 562 022 704 021 kr.

Kommunens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 274 305 186 kr och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 278 883 973 kr.		
	2023	2022
Övriga upplysningar avseende pensioner		
Antal förtroendevalda med rätt till visstidspension enl PBF	2	2
Antal förtroendevalda med rätt till omställningsstöd enligt OPF-KL	0	0
Antal anställda med rätt till visstidspension	0	0
26 Justering för ej likviditetspåverkande poster		
Avskrivningar	20 782	24 026
Nedskrivningar	0	-3 488
Utrangeringar	0	0
Gjorda avsättningar	1 525	3 802
Återförda avsättningar	0	0
Intäktsförda ej likvida gåvor	0	0
Orealiserade kursförändringar	0	0
Upplösning av bidrag till infrastruktur	478	477
Övriga ej likviditetspåverkande poster	810	2 354
Summa ej likviditetspåverkande poster	23 595	27 171
27 Övriga likviditetspåverkande poster som tillhör den löpande verksamheten		
Utbetalning av avsättning för pensioner	0	0
Utbetaln av övr avsättningar (bidrag till infrastruktur)	-1 021	1 408
Summa övriga likviditetspåverkande poster som tillhör den löpande verksamheten	-1 021	1 408
Upplysning av kostnader för räkenskapsrevision		
Sakkunnigt biträde	387	350
Förtroendevalda revisorer	355	238
Total kostnad för räkenskapsrevision	742	588

10 Verksamhetsberättelse

10.1 Allmän verksamhet

Beskrivning av verksamheten

Allmän verksamhet omfattar politik och revision, ekonomi, HR, folkhälsa, näringsliv, turism, kansli, kommunikation, digitalisering samt kultur och fritid, bibliotek och ungdomsverksamhet. Verksamheten ansvarar för kommunens utveckling och ekonomiska ställning, omvärldsbevakning, samhällsservice, information, kommunikation och marknadsföring.

Viktiga händelser under året

Under år 2023 har arbetet med det efterföljande administrativa uppgifterna efter riksdagsvalet fortsatt för kansliet. Där har man utbildat nya och tidigare invalda politiker samt reviderat flera styrdokument i samband med den nya mandatperioden. Kansliet har också tagit fram en ny

politisk ärendeberedningsprocess under 2023, för att kvalitetssäkra arbetet från förvaltning till politik.

Kommunen har också under året gått med i ADDA nationellt kompetensforum för att lyfta kommunens digitalisering och för att bli inspirerade av andra kommuners goda exempel. Projektet Vinnova digital transformation, VDT22, arbetar vidare med målet att hitta en ny och tydlig väg framåt för V6-kommunernas gemensamma digitaliseringsresa. Göliska IT har etablerat Site B för att ge oss möjlighet till en redundant drift av våra interna system i händelse av till exempel översvämningar, brand eller annan påverkan på vår ordinarie IT-miljö.

Under 2023 har vi haft fokus på att sänka våra kostnader kring lagring, skrivare, antal datorer och att skärskåda detaljer vi betalar för, som exempelvis att minska datamängder på telefonabonnemang och annat liknande. Arbetet har gett ett mycket positivt resultat.

2023 var ett utmanade år för näringslivet i Sverige, och så även i Grästorp. Utöver inflation, krig i Europa och höjda räntor samt generellt ökade kostnader, var vädret en väsentlig faktor för framförallt lantbruket. Försommaren bestod av extrem värme och torka för att avslutas med konstant regn, i princip resten av året. Åse Viste Sparbank, Grästorps handel och LRF vittnar om ett utmanade år med sämre skördar, höga kostnader och låg investeringsvilja generellt.

Under 2023 har näringslivsenheten haft begränsat med resurser på grund av vakans. Trots detta genomfördes flertalet näringslivsaktiviteter i form av bland annat besöksnäringsträff, företagsbesök och nätverksträffar. I augusti arrangerade NSG och kommunen Grästorpskalaset, där det bland annat slogs rekord i antalet deltagare i Hälsoloppet. GIK och Gauthiod anordnade fest på kvällen i Konserthuset.

Grästorps tappar 12 placeringar i Svenskt Näringslivs ranking över lokalt företagsklimat och hamnar på plats 40 i Sverige. 65,3 % av de svarande tycker att företagsklimatet är bra och ser bland annat att följande områden bör prioriteras för att förbättra företagsklimatet i kommunen: fler bostäder, mer byggbar mark för verksamheter och bättre dialog mellan kommunen och företagen.

Grästorps har fortsatt arbetat med hållbarhetsfrågor och baserat på erfarenheter och slutsatser från det tidigare projektet Rätt från slätt startades ROLIS: Robust Livsmedelsförsörjning genom Samverkan, förädling och cirkulära flöden. Projektet kommer att pågå juni 2023 till mars 2025 och är ett samverkansprojekt mellan sju kommuner, RISE, Hushållningssällskapet Västra, Agro Väst, Civilförsvarsförbundet, Naturbruksförvaltningen, LRF och Lokalproducerat i Väst. Därutöver kommer lantbrukare och förädlingsföretag att bjudas in att medverka.

Platåbergens Geopark har under 2023 fått till stånd en säkrad finansieringsmodell och vidare diskussion om organisatorisk tillhörighet fortlöper under 2024.

Nationaldagen inleddes med invigning av Lilla Bergaparken där kommunen bjöd på glass och där flertalet aktiviteter anordnades, bland annat av Platåbergens Geopark. Sedan fortsatte firandet då kultur och fritid anordnade det huvudsakliga nationaldagsfirandet, för andra året i rad med nytt koncept. Ett nationaldagståg anordnades med promenad från torget via Vistegården och vidare till Konserthuset. I konserthuspaviljongen bjöds det på medborgarceremoni, prisutdelning, ett fint musikprogram samt nationaldagstal författat och framfört av ungdomar från ungdomsverksamheten och kulturskolan. Detta har blivit ett uppskattat arrangemang och en tradition.

En annan tradition som kultur och fritid tagit över efter Lions är Lucia. År 2023 genomfördes två framföranden i Grästorps kyrka, där båda var fullsatta. En fin respons och ett väldigt uppskattat arrangemang. Detta är även ett gott exempel på samverkan mellan kulturskola, ungdomsverksamhet och Grästorps pastorat.

Ungdomsverksamheten har fortsatt öppet alla dagar i veckan fördelat på två dagar för åk 6 och tre dagar för de äldre ungdomarna. Ungdomsverksamheten har under 2023 lagt fokus på värdegrund, regler och rutiner vilket resulterat i en trygg plats för ungdomarna. Personalstyrkan är mer stabil och vi har höjt kompetensen med relevant utbildning inom barn och fritid, vilket är ett steg i rätt riktning.

Framtiden

Fler ekonomiska utmaningar väntar då kommunen behöver hantera nya Microsoftlicenser för att kunna garantera att tekniken fungerar och att vi kan arbeta på ett säkert sätt. Projektet Vinnova digital transformation VDT22 ska avslutas. Objektförvaltning, processer och övrigt innehåll i projektet ska börja implementeras i V6-samverkan.

V6-kommunerna börjar införa en ny typ av multifaktorsautentisering (MFA), bland annat för att linjera med kraven på skolornas digitala nationella prov. Den nya MFA-tekniken ska användas på flera sätt och i flera verksamheter längre fram. Vi har valt att fortsätta med Adda kompetensforum då kostnaden är låg och nyttan är stor. Kompetensforumet breddar utbudet under året för att nå fler verksamhetsområden. Grästorps och V6-kommunerna kommer fortsätta att diskutera och utveckla en väg för vår ”molnresa” i Microsoft-miljö, tekniken är här för att stanna och vi behöver en analys av nytta, skapa en tydlig plan samt arbeta med säkerhet och ekonomi för att ta oss vidare.

För att skapa förutsättningar för ett grönskande näringsliv och besöksnäring kommer NSG och kommunen aktivt föra en nära dialog och samverka med näringslivet. Företagsbesök prioriteras, och målet är att genomföra ett hundra enskilda besök under 2024 med syfte att lyssna in, föra dialog och fånga upp utmaningar och drömmar.

Genom Grästorp Sessions arrangeras näringslivsträffar med förhoppning om att skapa synergieffekter och stärka företagarna. Vi kommer också proaktivt att verka för att arbeta fram verksamhetsmark samt ta fram en etableringsstrategi för vidare utveckling av både befintliga och nya etableringar. Detta med mål att skapa arbetstillfällen och tydliggöra riktningen för utveckling av näringslivet. Näringslivsenheten ska också föra dialog med högre utbildningsorgan, med skolan i Grästorp och med näringslivet för att aktivt arbeta för framtida kompetensförsörjning. Dessutom ska vi genomföra olika typer av evenemang för att öka samverkan och stärka Grästorp som besöksmål.

Inom turismen kommer arbetet med samverkan med Visit Trollhättan/Vänersborg, Visit Skaraborg, Vänersamverkan och arbetet med Halle- och Hunneberg vara fortsatt viktiga.

Kulturen står inför en utmanande tid då stora bidragsdelar från kulturrådet tagits bort. Vi kommer lägga kraft på att utöka samverkan i olika former så att fler aktörer engageras i kulturarbetet och under 2024 kommer en ny kulturplan samt biblioteksplan att tas fram lokalt.

Konserthuset har fått en tydlig inriktning där kultur, event och konferens är utgångspunkten. Fokus framöver blir att få huset färdigt med bland annat scenteknik, ljud och ljus. Redan nu har vi mycket bokningar, något som vi fortsätter med 2024 samtidigt som vi får färdigt huset.

En översyn av idrottslokaler pågår och blir ett viktigt arbete 2024/2025. Vi har många föreningar som har nyttjanderätt och som behöver stora ytor, men vi ser också ett behov av fler lokaler. En dialog och översyn av nyttjandegrad kommer påbörjas vilket även blir en viktig del utifrån framtagande av lokalförsörjningsplanen.

10.1.1 Ekonomiskt resultat

Allmän verksamhets nettobudget var 56 281 tkr för 2023 och utfallet för året blev 56 001 tkr, en positiv avvikelse med 280 tkr, vilket innebär ett överskott med 0,5 %.

Större avvikelser finns inom bland annat räddningstjänst, där medlemsavgiften och pensionskostnader för räddningstjänstens personal blivit högre än vad som var känt vid budgettillfället. Utredning av fastighetsbolag finns inte budgeterat, fritidsverksamhet har ökad verksamhet enligt beslut i kommunstyrelsen. Underskottet som detta genererar täcks med minskade personalkostnader genom vakanser.

(tkr)	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Bokslut 2021
Intäkter	11 108	11 762	10 627
Kostnader	67 107	66 722	66 727
Nettokostnader	55 999	56 100	56 100
Budget	56 281	56 381	52 183
Budgetavvikelse	282	- 3 189	- 3 917

10.2 Samhällsbyggnadsverksamheten

Beskrivning av verksamheten

Samhällsbyggnadsverksamheten omfattar verksamheter inom gata, park, fastigheter och måltid. Även VA ingår i samhällsbyggnadsverksamheten, men denna redovisas separat. Verksamheten ansvarar för fysisk planering, underhåll av gator, parker och grönytor, förvaltning av kommunens fastigheter, inklusive lokalvård. Måltidsenheten ansvarar för måltiderna i allt från förskolan till äldreomsorgen.

Viktiga händelser under året

Arbetet med åtgärder efter skyfallet 2021 har fortsatt även under 2023. Invallningen av vattenverket har färdigställts, något som nu gör att vi har ett bättre skydd vid eventuella framtida skyfall. Även första etappen av dagvattenledningen mot Mjölån färdigställdes under året för att ytterligare höja kommunens beredskap inför framtida skyfall. Upphandlingen av etapp 2 för samma dagvattenledning genomfördes under året och arbetet med denna etapp startar strax efter årsskiftet.

Då vi utökade vår organisation under 2022 med en VA-ingenjör har vi under 2023 kunnat starta upp en kapacitetsutredning gällande kommunens dricksvattenförsörjning. Denna utredning är indelad i flera delutredningar där två är klara och resterande utredningar planeras vara klara i början av 2024. Utredningarna ska sedan ligga till grund för hur vi långsiktigt ska arbeta med att säkerställa vår dricksvattenförsörjning. Den planerade etapp 2 av Vänersborgsledningen pausades under 2023 för att invänta resultatet av utredningarna. En liknande utredning kring förutsättningarna i vårt reningsverk planeras att starta under 2024.

Den polisanmälan gällande misstanke om miljöbrott kring gamla soptippen vid Skubbet som lämnades in mot kommunen innan sommaren 2022 har lagts ner. Grästorps kommuns arbete i samråd med miljö och hälsa i Lidköping gällande fortsatt provtagning och framtagande av åtgärdsplan kring den gamla soptippen fortsätter.

Inom måltidsenheten har en kostekonom anställts för att förstärka den administrativa kapaciteten, både på måltidsenheten och på enheter inom samhällsbyggnadsverksamheten.

Vi har även utvecklat samarbetet mellan måltidsenheten och särskilt boende, med fokus på minskat matsvinn på avdelning. En intern utbildning hölls av måltidschefen för att avdelningarna skulle lära sig spara mat på ett säkert sätt. Sedan närvarade en kock från Jon Jespers restaurang en dag per avdelning för att utveckla samarbetet med kostombuden ytterligare.

Under beredskapsveckan vecka 39 serverades ärtsoppa och pannkakor från en vedeldad kokvagn på Nya Centralskolan. Kokvagnen hyrdes in tillsammans med sin förare från Westra Götalands militärhistoriska förening. För att förstärka vår krisberedskap beställdes en egen kokvagn som går att driva med såväl ved som gasol som levereras under våren 2024.

Översiktsplan ÖP2045

I arbetet med översiktsplanen har kommunen under året sammanställt allt dialogunderlag som inkommit och arbetat fram ett förslag på samrådshandling. Kommunstyrelsen beslutade att godkänna översiktsplanen för samråd den 11 oktober 2023. Två samrådsmöten hölls, ett i Kulturhuset och ett i Hyringa-Längnum bygdegård, där planen presenterades och det fanns möjlighet att ställa frågor. Båda tillfällena lockade många besökare och det var flera som tog

chansen att ställa frågor till både politiker och tjänstepersoner. Under samrådstiden hölls också ett antal workshops med elevråden på kommunens grundskolor, för att få elevernas syn på Grästorps framtid. Efter samrådstidens slut har alla synpunkter sammanfattats samt bemötts i en samrådsredogörelse, och planförslaget har reviderats. Nästa steg är att lägga ut översiktsplanen på granskning.

Detaljplan Söderskogen

Då arbetsbelastningen varit hög under 2023 med flera detaljplaner och utredningar men framför allt arbetet med översiktsplanen har arbetet med Söderskogens detaljplan pausats. Vi planerar att återuppta arbetet under 2024.

Detaljplan Västölet

I april 2023 tog kommunstyrelsen beslut om att gå ut på samråd gällande ny detaljplan för verksamhetsmark på Västölet. Efter samrådet fanns synpunkter från bland annat Trafikverket och Länsstyrelsen som behövde bemötas. Kommunen jobbar vidare med detta med målbilden att detaljplanen ska ut på granskning under 2024.

Räddningsstation

Under våren 2023 beslutade kommunstyrelsen att gå ut på samråd med detaljplanen för en ny räddningsstation. Samrådstiden varade mellan 5 maj - 26 maj 2023 och sammanlagt inkom 33 yttranden, varav två av dessa synpunkter var signerade med 556 respektive 141 namnunderskrifter. Kommunstyrelsen beslutade därefter att ge samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att ta fram en ny lokaliseringstudie för var den nya räddningsstationen ska placeras i framtiden.

Förbifart Grästorps

Arbetet med förbifart Grästorps löper på som planerat hos Trafikverket. Den södra cirkulationen och bullerplank har färdigställts. Arbetet med den nya gång- och cykelvägen är i gång och även rondellen i norr är påbörjad. I samband med att förbifarten blir färdig planerar kommunen att ta över Södergatan. Kommunen har tillsammans med konsulten COWI och delar av NSG tagit fram ett konceptförslag för hur Södergatan kan byggas om till att bli en centrumgata, med fokus på säkerhet, framkomlighet och gestaltning.

Exploatering Brännebacka Västra

I slutet av juni 2023 togs det första spadtaget för det nya bostadsområdet Brännebacka Västra, där kommunen tillsammans med Peab Anläggning bygger ut första etappen med infrastruktur. Första etappen förväntas vara klar i slutet av sommaren 2024 och kommer att skapa tretton villatomter och fem byggrätter för rad-, par-, kedje- och flerbostadshus

Rivning Gröna villan (Lärkfalken 9)

Under fem veckor våren 2023 revs Gröna villan på fastigheten Lärkfalken 9. Efter rivningen anlades gräsmatta i väntan på kommande exploatering. Grästorps Fastigheter AB har under året fått markanvisningsavtal gällande byggnation av 28 trygghetsbostäder på platsen

Framtiden

Till 2024 förändras organisationsstrukturen i kommunens verksamheter. Förändringen innebär att kultur och fritid samt näringsliv och landsbygdsutveckling flyttas över till samhällsbyggnadsverksamheten.

Arbetet med att exploatera första etappen på Brännebacka Västra ska färdigställas innan sommaren 2024. På Brännebacka förväntas även markanvisningsavtal att tecknas för samtliga villatomter, samt eventuellt även en byggrätt gällande radhus/flerbostadshus.

Planen är att översiktsplanen, ÖP2045, ska antas innan sommaren 2024. Det skulle innebära att kommunen har en aktuell översiktsplan som tydligt beskriver kommunens strategier för fortsatt utveckling.

Målbilden är även att fler detaljplaner ska vinna laga kraft under 2024, framför allt Västölet. Tillgången på verksamhetsmark i kommunen är en prioriterad fråga för att skapa möjligheter för kommunen att växa och utvecklas.

Utöver detta kommer även arbetet med att se över VA-verksamheten och dess behov av investeringar att fortsätta, bland annat genom kapacitetsutredningar kring vatten- och reningsverk.

10.2.1 Ekonomiskt resultat

Samhällsbyggnadsverksamhetens nettobudget för 2023 var 42 103 tkr och utfallet blev 44 267 tkr för perioden, vilket skapar en negativ avvikelser med -2 164 tkr. Det innebär ett underskott på 5,1 %.

Fastighetsenhetens utfall har påverkats av bland annat rivningen av Gröna villan, som medförde en icke budgeterad kostnad på 630 tkr.

Under året anpassades redovisningen av kostnader för underhåll, kostnader belastade driften i stället för investeringar. Detta medförde högre kostnader i driften men lägre

investeringskostnader. Under året uppstod också en skada på en av kommunens fastigheter och återställningsarbete är påbörjat och självriskan påverkade verksamhetens utfall.

Gata/Park/VA-enheten påverkas av vädret och för 2023 blev kostnader för snöskottningen högre än budgeterat. Gata/park hade även ökade kostnader för inköp av material och åtgärder på mindre vägar och motionsspår. Driften av badhuset medförde ökade kostnader, för tillsyn, inställning och servicekostnader. Fortsatt utredning och arbete kring jordtippen medförde även en negativ avvikelse mot budget med -1007 tkr.

Måltidsenheten har under året fortsatt arbete med minskat svinn och en översyn av kostnader för måltider. Livsmedelskostnaderna har till stor del ökat under året men har till största del inrymts i livsmedelbudgeten och även genom av justering av försäljningspriset.

Samhällsutveckling har under året haft högre kostnader än budgeterat för framtagande av detaljplaner och översiktsplan. Under året uppkom 650 tkr högre kostnader för utredningar än budgeterat.

En stor gemensam post för hela samhällsbyggnadsverksamheten är elkostnaderna som var budgeterade till 4500 tkr för året och fick en negativ avvikelse med -900 tkr. Grästorps kommun beviljades elstöd på 2400 tkr och samhällsbyggnad fick 2 100 tkr av den totala summan och VA-verksamheten fick 300 tkr.

Personalkostnaderna är en stor del i enheternas budget och det finns både positiva och negativa avvikelser på enhetsnivå, men på totalen finns ett underskott till följd av obudgeterade personalkostnader och övertid för vinterväghållning.

(tkr)	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Bokslut 2021
Intäkter	65 883	60 848	61 543
Kostnader	110 150	108 843	96 610
Nettokostnader	44 267	47 995	35 067
Budget	42 103	36 350	36 655
Budgetavvikelse	- 2 164	- 11 645	1 588

10.3 Bildningsverksamheten

Beskrivning av verksamheten

Verksamheten består av de tre enheterna Nya Centralskolan för årskurs 4–9, Lunnevienheten med årskurs F–3 samt förskolan Ambjörnsgråden och Backenenheten med förskolan Äventyret och den pedagogiska omsorgen Kvällskvisten. Enheterna Nya Centralskolan och Lunnevienheten innefattar även anpassad grundskola och fritidshem. Antal barn och elever under 2023 är 199 barn i kommunal förskola, 60 elever i förskoleklass, 529 elever i grundskolan, 3 elever i anpassad grundskola samt 200 elever i fritidshem. I den kommunala verksamheten är Grästorps kommun huvudman. I kommunen finns även en fristående huvudman för förskola beviljad 36 platser och som kommunen bedriver tillsynsansvar för enligt Skollagen (2010:800).

Grästorps kommun är hemkommun för elever som läser gymnasieutbildning, vuxenutbildning samt för kommunalt aktivitetsansvar vilket genomförs av andra utbildningsanordnare och verksamheter genom avtal. Bildningsverksamhetens ledningsgrupp består av skolchef, rektorer och biträdande rektorer samt administrativ chef. Verksamheten har ungefär 150 medlemmar.

Viktiga händelser under året

HLT står för hälsa, lärande och trygghet och är en samverkansmodell som bygger på samverkan mellan Capio vårdcentral, socialtjänsten samt förskolor och skolor i Grästorp. Tillsammans kan det tvärprofessionella teamet ge tidigt stöd till barn 0–16 år och till deras familjer när det behövs. Målet med samarbetsmodellen är att med gemensamma krafter snabbt ge bästa möjliga stöd för barn och familjer som under en period i livet behöver det, med utgångspunkten i att ju tidigare som familjer får hjälp, desto snabbare är det möjligt att skapa en positiv förändring. Modellen används redan i flera delar av vårt land och Grästorp har hämtat mycket inspiration samt erfarenheter från Umeå som jobbat länge med HLT. Inom HLT-teamet finns personer med olika erfarenheter och kompetenser som till exempel specialpedagoger, kuratorer, familjebehandlare och sjuksköterskor. Punkten HLT följs upp i utskottet.

Under 2023 sker sammanslagning av Lunneviskolans fritidshem F-3 och Nya Centralskolans fritidshem 4–6. Sammanslagningen grundar sig i flertalet olika potentiella nyttoeffekter som genom samverkan och samarbete blir möjliga att uppnå. Några av de primära nyttoeffekterna är ökad effektivitet av personalutnyttjande och lokalutnyttjande vilket skapar möjligheter för att organisera och fördela arbete, förbättrad kvalitet genom större nyttjande av den kollektiva kompetensen, ökad kontinuitet och trygghet för barnen genom relationsskapandet i nya forum och konstellationer, större nyttjandegrad av befintliga resurser, förbättrad kommunikation så väl internt som extern då fritidshemmet nu är organiserat i ett helhetsperspektiv.

Under tidig höst 2023 driftsätts den nya skolskjutsplatsen som kommunfullmäktige beslutade om 2022. Placeringen är mellan förskolan Äventyret och Nya Centralskolan 4–9, vilket innebär en närhet även till Lunneviskolan F-3 med tanke på att arbetet även innefattar en gång- och cykelväg

---

mot Lunneviskolan. Ytan är dimensionerad att samtidigt kunna hantera fem boogiebussar och centrum av platsen är utformad för att kunna nyttjas som ett fördämningsmagasin vid händelse av omfattande regnoväder. Skolskjutsplatsen byggs i syfte att på både kort och lång sikt skapa en tryggare och säkrare miljö för alla barn, elever och övriga som vistas i och omkring området. Samtidigt skapas bättre förutsättningar för vårdnadshavare att nyttja tidigare skolskjutsplats på Lunneviområdet som yta för hämtning och lämning. Verksamheten upplever en direkt positiv respons både ifrån elever, vårdnadshavare och skolskjutsentreprenörer som ger positiva effekter inom kraftigt reducerad risk för olyckor och tillbud i trafiksituationen. Vi har i Grästorp nu en trygg, säker och vacker skolskjutsplats att nyttja både idag och för framtiden.

Under våren 2023 arbetade ledningsgruppen i nära dialog med leverantören för verksamhetssystemet med framtagande av systemtekniskt stöd för pedagogisk planering och dokumentation inom förskola. Som pilotkommun påbörjades användandet av systemstödet inom förskolan från augusti 2023, där lärledare inom förskolan driver användandet av systemstödet på respektive enhet. Systemstödet innebär dels en utökning av funktion i befintligt verksamhetssystem där pedagogerna nu på samma välkända yta som tidigare också kan arbeta med individ- och gruppdokumentationer och planeringar, dels en enkelhet i att delge vårdnadshavarna information i befintlig vårdnadshavarapp gällande barnets utveckling och lärande. Parallellt med lanseringen av pedagogisk planering och dokumentation inom förskolan har den datadrivna utvecklingen i form av grafiska analysverktyg tagits fram och börjat användas i verksamheten för ökad insikt och förståelse, bland annat kopplat till prov och betygskorrelation och för verksamhetens pedagogiska bokslut.

I januari 2023 lanserades bildningsverksamhetens egenbyggda academy. Arbetet grundar sig i ett behov av en samlad och lättillgänglig yta för verksamhetens alla medledare, där kvalitetssäkrat utbildningsmaterial finns tillgängligt dygnet runt och när mottagaren först behöver det. Syftet är att även förstärka likvärdigheten, där det oavsett var man befinner sig i verksamheten ska finnas samma möjligheter att nå och ta till sig av det material verksamheten tillhandahåller. Med utbildningsmaterial väl producerat och inspelat minimerar vi vår sårbarhet och personberoende, samtidigt som vi underlättar för våra medledare och ger dem möjlighet till repetition utefter deras egna individuella behov.

Under 2023 har verksamheten utvecklat och utökat sitt mottagande av VFU-studenter där ett 30-tal medledare också fått handledarutbildning. En gedigen kompetensutvecklingsinsats i samverkan med Högskolan Väst. Insatsen innebär att medledarna i bildningsverksamheten som arbetar med VFU får en utbildning på 7,5 hp på betald arbetstid och med betald litteratur belägen i Grästorp.

VFU står för verksamhetsförlagd utbildning och är en del av många utbildningsprogram och yrkesutbildningar. Syftet med VFU är att ge studenten möjlighet att pröva och utveckla sin kunskap och färdigheter i en verklig arbetsmiljö, vilket bidrar till att förbereda studenten för det yrkesliv som väntar och det ger studenten möjlighet att skapa en bättre förståelse för sambandet mellan teori och praktik, samt att tillämpa sina kunskaper i en realistisk arbetsmiljö.

Framtid

Kommunens demografiska utveckling följer den nationellt negativa trenden i barnafödande. Fortsatt låga tal i barnafödande väntas vilket kommer ställa verksamheten inför nya utmaningar framöver. Att följa födelseutvecklingen på nära håll och att i litet som stort förbereda för en tid

som skiljer sig avsevärt från dagens barn- och elevantal är avgörande för att hållbart och framgångsrikt möta framtiden.

Exploatering av nya bostadsområden pågår vilket kan ge positiv effekt långsiktigt kopplat till demografiutveckling, men de närmaste åren väntas fylla verksamheten med färre barn och elever i förskola och skola än tidigare. Detta ställer nya krav på verksamhetens strategiska arbete, inte minst kopplat till ekonomi och omställning.

Arbetet med Edlevo fortsätter under 2024 med att söka och introducera fler effektfulla funktioner för verksamheten i stort som smått. Primärt fokus att säkerställa en kvalitativ och användarvänlig lösning för pedagogisk dokumentation och planering för obligatoriska skolformer, där det även innefattas en smidig lösning för större vårdnadshavarinsyn på frekvent basis. Samtidigt fortsätter verksamhetens arbete med att förbereda inför det nationellt beslutade digitala bedömningsstöden och digitala nationella proven med stöd av V6-samverkan. Förberedelserna innefattar dels teknisk infrastruktur och utrustning, så väl som utbildnings- och övningsinsatser för administration, medledare och elever.

10.3.1 Ekonomiskt resultat

Bildningsverksamhetens nettobudget för 2023 var 133 282 tkr och utfallet blev 130 092 tkr för året, en positiv avvikelse med 3 190 tkr, vilket innebär ett överskott med 2,4 %.

Det positiva utfallet kan förklaras med att ett antal tjänster inte tillsattes efter naturlig avgång under höstterminen, som en del i förberedelserna inför tider med lägre barnantal. Utöver det hålls personalkostnaderna nere med hjälp av effektiv personalplanering vid frånvaro. Inom vissa enheter finns utmaningar att klara personalbudgeten, men på totalen visar personalkostnaderna överskott mot budget 2 639 tkr. Det finns också poster i driftsbudgeten som skapar ett underskott bestående av köp av huvudverksamhet, främst grundskola, och förbrukningsmaterial – 1 697 tkr. Utfallet av intäkterna överstiger budgeterat då barnomsorgsavgifter, momsbidrag och försäljning av verksamhet överstiger budgeterad intäkt med totalt 2 251 tkr.

(tkr)	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Bokslut 2021
Intäkter	15 530	15 439	14 174
Kostnader	145 622	141 722	139 408
Nettokostnader	130 092	126 284	125 234
Budget	133 282	127 937	127 961
Budgetavvikelse	3 190	1 653	2 272

10.4 Social verksamhet

Beskrivning av verksamheten

Social verksamhet arbetar med myndighetsutövning och verkställighet utifrån flera olika lagstiftningar som SoL, LSS, LVM, LVU och HSL. I verksamheten ingår också arbetsmarknadsenheten. Verksamhetens uppgift är att ge stöd åt de kommuninvånare som behöver insatser av olika slag som exempelvis stöd i/ till försörjning, integration, stöd i hemmet som hemtjänst, behov av särskilda boendeformer, kommunal hälso- och sjukvård, stöd i att komma från risk- eller missbruk, insatser till barn och unga som lever i utsatta situationer och miljöer, stöd till sysselsättning och stöd i vardagslivet till människor med olika funktionsvariationer. Socialverksamhets ledningsgrupp består av socialchef, enhetschefer, MAS (medicinsk ansvarig sjuksköterska) och utvecklingscoach. Verksamheten har cirka 420 medledare inklusive vikarier.

Viktiga händelser under året

Den demografiska utmaningen utgör en betydande påverkan för Grästorp. Med en åldrande befolkning ställs kommunen inför ökade behov och utmaningar inom äldreomsorg, hälsa och omsorg. Det blir alltmer påtagligt att vi behöver möta behoven hos en ökande äldre befolkning samtidigt som resurserna blir knappare. För att bemöta den demografiska utmaningen har social verksamhet arbetat strategiskt och långsiktigt sedan flera år tillbaka men ännu mer krävs för att för att möta aktuella förväntningar. Att identifiera och prioritera områden som behöver stärkas inom socialtjänsten har också varit en viktig del i vårt arbete. För att säkerställa att behoven hos den åldrande befolkningen tillgodoses på bästa möjliga sätt har verksamheten också fokuserat på förebyggande insatser och aktivt främja hälsa och välbefinnande hos äldre där vi varit framgångsrika under många år. Här finns emellertid ännu mer att göra och utveckla.

En annan viktig aspekt är att se till att social verksamhet har tillräckligt med kompetens för att hantera de ökande behoven. Utbildning och fortbildning av medledare är avgörande för att kunna erbjuda kvalitet. Verksamheten har med stöd av statsbidrag kunnat erbjuda kompetensutveckling i form av exempelvis självledarskap under hösten 2023. Social verksamhet har även arbetat intensivt med att erbjuda alla heltidstjänster, tagit bort delade turer, anpassat scheman utifrån gällande lagstiftning (11 timmars dygnsvila) med mera. Detta har medfört stora påfrestningar på schemaläggare då alltmer kraft läggs på lagliga och hållbara scheman. Tyvärr har ekonomin påverkats negativt av nya regler kring bemanning och scheman, men verksamheten arbetar kontinuerligt för att hitta kloka lösningar utifrån arbetsmiljö och till en rimlig kostnad. I samband med heltidsresan och arbetet 11 timmars dygnsvila har verksamheten uppmärksammat att resultat i nöjdhetsundersökningar påverkats negativt. Vid dialog med andra kommuner som genomfört förändringar före oss kring heltidsresan med mera har de också sett samma fenomen men att resultaten stabiliseras efter något/några år och återgår till ett normalt högre läge.

För att nå långsiktiga och hållbara lösningar kan samarbete med andra kommuner vara en framkomlig väg, något som vi börjat utforska hösten 2023. Genom att dela resurser, erfarenheter och kunskap kan vi dra nytta av andra kommuners lärdomar och samtidigt minimera kostnader och resursbrist. I kommunen ser vi att antalet äldre som har ökade och mer komplexa omsorgsbehov växer. Att kunna erbjuda differentierade boendeformer till äldre och funktionsnedsatta har under flera år varit aktuellt, men av olika skäl inte kunna genomföras. Kommunen har under 2023 arbetat intensivt med lösningar för att ta fram goda boendeanternativ för målgruppen.

Hösten 2023 genomfördes en mindre organisationsförändring för att bli ännu bättre rustade för att hantera digitalisering och schema/bemanningsfrågor inom verksamheten. Vi hade under en längre tid sett att dessa områden växte i omfattning och komplexitet och därför var det viktigt att hantera, utfallet hittills visar att detta var en helt riktigt och viktig förändring.

Myndighetsenheten har upplevt ett tufft år med flera komplexa barnavårdsärenden och placeringar, vilket har medfört en stor påverkan på arbetsmiljön. Även inom funktionhindern har påverkan varit stor med flera komplicerade ärenden.

Inom äldreomsorgen finns upplevelsen i några ärenden om ökade krav och förväntningar från anhöriga, gode män/förvaltare och att dessa krav ofta bedöms ligga långt över socialtjänstens uppdrag och kommuns skyldighet.

År 2023 har varit det första året då vi haft ett helt nytt verksamhetssystem (Life Care) i drift och sammanfattningsvis har flertalet av användarna varit mycket positiva då det upplevs användarvänligt. Tyvärr finns det en del barnsjukdomar som exempelvis kopplingen mellan olika andra IT-system som inte fungerat optimalt, vilket bland annat påverkat statistikuttag. Verksamheten följer upp detta kontinuerligt och har flera olika åtgärder igång.

Grästorps kommun och social verksamhet har under år 2020–2022 varit en modellkommun kring digitalisering, utsedd med ett antal andra kommuner av SKR. Med utgångspunkt i detta så har verksamheten arbetat vidare med en digital färdplan där vi tagit fram vilka viktiga aktiviteter som vi ska göra de närmaste åren för att få effekt i den digitala transformationen.

I Grästorp finns sedan hösten 2023 ett arbetsteam med tvärprofessionell kompetens som tillsammans kan ge tidigt stöd till barn 0–16 år och deras familjer under en period i livet när det kan finnas behov av det. HLT, som står för Hälsa, Lärande och Trygghet är en samverkansmodell som bygger på samverkan mellan Capio vårdcentral, förskolor, skolor och

---

socialtjänsten i Grästorp. Modellen används redan i flera delar av vårt land och Grästorp har hämtat mycket inspiration samt erfarenheter från Umeå som jobbat länge med HLT. Inom HLT-teamet finns personer med olika erfarenheter och kompetenser som till exempel specialpedagoger, kuratorer, familjebehandlare och sjuksköterskor.

Framtiden

När en allt större andel av befolkningen framöver utgörs av barn, unga och äldre (demografiska förändringar) skulle allt fler medledare behöva anställas för att täcka upp för de ökade behoven av välfärd. Samtidigt blir medborgarnas krav på våra verksamheter allt högre. Detta är en ekvation som inte går ihop när det varken finns ekonomi i kommunerna eller tillräckligt med arbetskraft för det. En viktig del av lösningen är välfärdsteknologi, digitalisering – helt enkelt en smartare välfärd. Personalens tid och kunskaper behöver då läggas på de insatser där de behövs som bäst, det vill säga på de insatser som inte kan ersättas av tekniska lösningar. Digital teknik har stor potential att bidra till att äldre personer ska kunna bo kvar hemma, känna sig trygga och delaktiga i samhället och även nå en bättre hälsa. Med rätt stöd kan den enskilde leva mer självständigt och behovet av omsorg minska. Digital teknik kan också bidra till mer social samvaro för att bryta upplevd ensamhet och isolering och gynna omsorgspersonalen i deras arbete.

Utmaningarna kan heller inte lösas med enbart mer resurser. Hela välfärden behöver kroka arm och våga prata om långsiktiga lösningar som effektiviserar arbetssätten, en omställning på riktigt. Det handlar om att leverera 125 % välfärd med 75 % resurser i framtiden, en framtid som snart är här.

Socialtjänsten behöver effektivisera nuvarande arbetssätt och bättre möta invånarnas förväntningar och behov. Vi behöver dock göra mer än att prata och införa digitalisering för att förbättra och/eller bibehålla servicen. Vi måste också ställa om sättet att leverera välfärdstjänster. Det behövs medskapande från både medledare och medborgarna, liksom ett aktivt och gott ledarskap. Men det handlar också att vara modiga och göra nya saker, ta risker och att driva på innovationen.

Genom ett tillitsbaserat ledarskap kan nya innovativa idéer och initiativ bland medledarna komma upp till ytan. Kultur- och värderingsfrågor behöver vara en naturlig del i socialtjänstens interna arbete, där syftet och förståelsen för brukarens och medborgarens behov får en framskjuten position. Medledare i kärnverksamheten har kunskap, omdöme och vilja att göra ett gott arbete – och det måste stöttas på bästa sätt vilket kontinuerligt arbetas med inom verksamheten.

Förebyggande arbete och tidigt riktade insatser är en ödesfråga om socialtjänsten ska klara sitt framtida uppdrag. Det kan argumenteras för att vård och omsorg i hög utsträckning har präglats av tanken på omhändertagande i stället för att stödja ett aktivt och självständigt liv. Det behövs nu ett ökat fokus på självständighet och trygghet genom förstärkt rehabilitering och ökad användning av hjälpmedel och välfärdsteknik. Ur ett bredare perspektiv är socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen också viktig. Tillgängliga smarta bostäder som kan efterfrågas av alla samt trygga, attraktiva och hållbara livsmiljöer minskar behovet av hjälpinsatser i ett senare skede.

Att arbeta mer systematiskt för att utveckla och följa upp såväl insatser som arbetssätt innebär en stor möjlighet till förbättrad/bibehållen kvalitet. Detta arbete pågår och vidareutvecklas kontinuerligt. Kunskapsbaserade arbetssätt är viktiga stöd för medledare och brukare, och de bidrar till mer likvärdiga, jämlika, jämställda och transparenta bedömningar och insatser. Att ta

bort sådant som inte ger resultat och inte baseras på bästa tillgängliga kunskap är både kostnadseffektivt och motverkar misslyckande för både medledare och brukare.

För några år sedan påbörjade social verksamhet en omställning för att möta framtidens utmaningar med tydlig inriktning och detta arbete vidareutvecklas kontinuerligt. Inom den närmaste framtiden tar verksamheten även fram förslag på strategi för äldreomsorgen och funktionshinderomsorgen med koppling till nationella strategier eller liknande och ny lagstiftning, till exempel ny socialtjänstlag som kommer 2025.

Slutligen är det viktigt att involvera medborgarna genom att ge dem möjlighet att vara med och påverka utvecklingen av äldreomsorgen, funktionshinderomsorg och socialtjänsten. Genom att lyssna på deras behov och erfarenheter kan kommunen arbeta mer målinriktat och använda sina resurser på ett effektivt sätt för att möta dessa behov.

10.4.1 Ekonomiskt resultat

Social verksamhet nettobudget för 2023 var 145 564 tkr och utfallet blev 144 139 för året, en positiv avvikelse med 1 425 tkr, vilket innebär ett överskott med 1,1 %.

Arbetsmarknadsenheten redovisar ett positivt resultat med 2 250 tkr vilket främst beror på färre antal lönebidragsanställda än väntat, vilket kan bero på än längre tid med lägre arbetslöshet än normalt. Detta ger lägre intäkter men också betydligt lägre kostnader.

Individuellt inriktade insatser (IFO) redovisade ett resultat som är 3 950 tkr bättre än budgeterat. Det beror på lägre utbetalt försörjningsstöd, högre intäkter för ensamkommande barn, samt lägre kostnader för kontaktpersoner/kontaktfamiljer än väntat.

Omsorgen om funktionsnedsatta (LSS) redovisade ett negativt resultat med -400 tkr. Det är först och främst personalkostnaderna som är högre än budgeterat. Det beror på ökade kostnader vid schemaläggning på grund av strävan efter att erbjuda heltidstjänster, enligt det nationella projektet heltidsresan. Även nya regler kring dygnsvila och veckovila driver kostnaderna i fel riktning.

Äldreomsorg i särskilt boende (SÄBO) lämnade ett negativt resultat på 2 100 tkr främst på grund av hyreshöjningar som inte fullt ut var kompenserade i budget. Men även inom SÄBO har heltidsresan och nya regler kring schemaläggning påverkat ekonomin negativt.

Äldreomsorg i ordinärt boende (hemtjänst) resultat är 3 800 tkr sämre än budgeterat. Det beror till stor del på att flera medledare har en högre sysselsättningsgrad än vad vi har behov av. Det är en del i ambitionen att erbjuda heltidstjänster enligt det nationella projektet heltidsresan. Även det ökade behovet av dubbelbemanning vid hemtjänstens besök bidrar till den negativa budgetavvikelsen.

(tkr)	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Bokslut 2021
Intäkter	60 746	56 526	55 261
Kostnader	204 885	192 251	186 627
Nettokostnader	144 139	135 725	131 366
Budget	145 564	137 639	135 962
Budgetavvikelse	1 425	1 914	4 596

10.5 Miljö- och byggnämnden

Beskrivning av verksamheten

Miljö- och byggnämnden är en myndighetsnämnd som ansvarar för tillsyn och ärendehandläggning utifrån bland annat miljöbalken, livsmedelslagen, strålskyddslagen och tobakslagen. Miljö- och byggnämnden ansvarar även för bygglov och kommunala trafikfrågor.

Viktiga händelser under året

Från och med 2023-01-01 har Grästorps kommun ett avtal med Skara om bygglovshandläggning som i praktiken innebär att bygglovshandläggare är på plats i Grästorp en dag i veckan, samt att möjlighet till kontakt för konsultation är möjlig fem dagar i veckan. Vid eventuell sjukdom eller frånvaro finns backup. Större delen av bygglovshandläggningen sker numer digitalt och handläggningstiden har legat på cirka 4,5 veckor i snitt per ärende under 2023.

Framtiden

De digitala tjänsterna bör fortsatt utvecklas och målsättningen är att alla ärenden ska hanteras digitalt för att minska risken för ofullständiga och otydliga ansökningshandlingar, samt för att minimera handläggningstiden. Inom området miljö och hälsa är utmaningen 2024 tillgången på miljöinspektörer, vilket väcker frågor kring hur tillsynen inom detta område hanteras.

10.5.1 Ekonomiskt resultat

Miljö- och byggnämndens nettobudget var 1 279 tkr för 2023 och utfallet blev 1054 tkr, vilket innebär en positiv avvikelse med 225 tkr för året. Det innebär ett överskott med 17,6 %.

Den positiva helårsprognosen kan härledas till nämndens nya avtal med Lidköping och Skara där avtalen ger mindre kostnader än budgeterat. Även bygglovsintäkterna blev lägre än budgeterat, utfallet blev i samma nivå som för 2022.

(tkr)	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Bokslut 2021
Intäkter	402	886	947
Kostnader	1 456	2 248	2 128
Nettokostnader	1 054	1 362	1 181
Budget	1 279	1 193	1 170
Budgetavvikelse	225	- 169	- 11

10.6 V/A

Regelverket för särredovisning av VA-verksamheten finns i lagen om allmänna vattentjänster, 2006:412. Syftet med särredovisningen av VA-verksamheten är att lämna information till abonnentkollektivet att avgifterna för verksamheten är riktiga ur lagens definition samt att redovisningen även kan utgöra ett beslutsunderlag för prissättningen. Förutom regelverket i lagen om allmänna vattentjänster gäller att redovisningen ska följa regelverket om god redovisningssed. Vidare framgår att redovisningen, när den är fastställd, ska finnas tillgänglig för fastighetsägare och övriga intresserade. Särredovisningen publiceras på kommunens hemsida efter att kommunfullmäktige fastställt årsredovisningen

---

Grästorps kommun bedriver all vatten- och avloppsverksamhet i förvaltningsform. VA-verksamheten i kommunen är en del av samhällsbyggnadsverksamheten. Särredovisning av VA-verksamheten ställer därför särskilda krav att kunna skilja ut kostnader och intäkter i redovisningen som är direkt, eller indirekt, hänförliga till VA-verksamheten. Någon fullständig särredovisning är inte upprättad då exempelvis VA-verksamhetens andel av likvida medel inte framgår av sammanställningen. Hur VA-verksamhetens kostnader och intäkter skiljs ut och beräknas framgår i avsnittet redovisningsprinciper.

Vattenförsörjning

Kommunen har en grundvattentäkt i Vara kommun. Detta är kommunens egen grundvattentäkt som försörjer Grästorps samhälle, Salstad, Flo samt de abonnenter/föreningar som ligger längs med kommunens ledningsnät. Som komplement till den egna vattenförsörjningen köper kommunen Vänervatten som produceras i Lidköping.

Den totala vattenproduktionen för kommunen uppgick till ungefär 293 000 kubikmeter under 2023.

Totalt finns inom kommunen ledningar för vattenförsörjningen på 70 kilometer.

Avloppshantering

Hantering av avloppsvatten sker vid avloppsreningsverket i Forshall. Totalt behandlas cirka 480 000 kubikmeter avloppsvatten vid kommunens reningsanläggning, och avloppsledningsnätet uppgår till sammanlagt 74 kilometer.

Dagvatten

För att ta hand om regnvatten med mera finns 32 kilometer dagvattenledningar och 12 kilometer servisledningar.

Bemanning

Kommunens vattenverk/avloppsreningsverk samt ledningsnät bemannas med tre heltidstjänster. Förutom dessa tjänster tillkommer arbetade timmar som fördelas till VA-verksamheten från personal på kommunens gata, park, VA-enhet samt inhyrd anläggningspersonal. I VA-verksamheten finns även en projektledare/VA-ingenjör som arbetar med VA-frågor i både tidiga och senare skeden. Även vissa personalkostnader från samhällsbyggnadsverksamheten för styrning och ledning av verksamheten ingår i redovisningen av VA-verksamheten.

Antal kunder/abonnemang

Totalt finns 1 169 kunder anslutna till kommunens verksamhetsområde för vatten- och avloppstjänster.

Verksamhet och viktiga händelser

Grästorps kommun har under 2023 tagit ett helhetsgrepp kring kommunens dricksvattenförsörjning. Flera utredningar har pågått under året för att säkra dricksvattenförsörjningen för år 2050. Dessa innefattar utredning av Ryda grundvattentäkt, ledningsnät och Grästorps vattenverk. Utredningarna färdigställdes i början av 2024.

Fiber, Vatten och Avlopp i Flo ekonomisk förening ansluter löpande nya hushåll till kommunens nät i takt med att föreningens olika etapper av utbyggnad av VA-nätet på landsbygden färdigställs. Grästorps kommun har lämnat kommunal borgen för utbyggnaden. Det totala borgensåtagandet uppgick till cirka 165,5 mnkr 2023-12-31.

Under 2023 har arbetet med att öka VA-nätets resiliens mot skyfall fortsatt. Anläggandet av en första etapp av dagvattenledning med dimension 1200 mm mot Mjölån färdigställdes under året. Dagvattenledningen ska när efterföljande etapp är färdigbyggd betjäna Hantverkargatan/Smedgatan upp mot Lilla Bergsvägen för att sedan ha sitt utlopp i Mjölån.

För de fastigheter som drabbades av det kraftiga skyfallet sommaren 2021 har backventiler på allmän del av spillvattenservis installerats för att förhindra uppdamning av spillvatten inne på fastigheter. Totalt har 39 fastigheter fått backventil installerad.

Vid skyfallet 2021 stod även delar av området vid Grästorps vattenverk under vatten då avrinning från intilliggande områden och ett förhöjt vattenstånd i Mjölån orsakade översvämning. Efter denna händelse har ett arbete initierats med att klimatsäkra vattenverksområdet. Under 2023 har en jordvall längs vattenverksområdets perimeter och befintlig dagvattenledning i Industrivägen färdigställts för att minska risken för översvämning.

Arbetet med digitalisering av VA-verksamheten har under året fortlöpt. I kartsystemet Geosecma kompletteras kommunens digitala inmätningar av ledningsnätet med manuell inläggning av äldre pappershandlingar. I systemet läggs även driftstörningar in för att säkerställa att dessa synliggörs för kommande åtgärd.

Vi kommer under 2024 arbeta med hur vi kan få en bättre överblick över dricksvattenätet genom att installera digitala vattenmätare i samband med vattenmätarbyten och på strategiskt utvalda platser på nätet.

Framtiden

Under 2024 fortskrider pågående projekt enligt plan:

Skyfallsstråk förbi förskolan Äventyret mot Mjölån

Genom att skapa fria rinnvägar kan dagvatten ledas bort från samhället. Detta minskar risken för översvämning vid skyfall och dess negativa effekter som följd. I ett led att klimatsäkra Grästorp planerar VA-verksamheten ett skyfallstråk förbi förskolan Äventyret till Mjölån.

Dricksvattenförsörjning

Under 2024 kommer framtagna utredningar för Grästorps dricksvattenförsörjning att sammanställas och användas som en del i framtagandet av kommunens strategi för att öka robustheten i dricksvattenförsörjningen. En plan framåt för fortsatta arbeten kommer att tas fram under året samt påbörjande av detaljstudier/projekteringar tillhörande dricksvattensystemet.

Dagvattenledningen mot Mjölån Etapp 2

Dagvattenledningen mot Mjölån etapp 2 mellan Fribergsgatan och Smedgatan/Hantverkargatan planeras färdigställas under våren 2024. Efter färdigställandet är området mellan Lilla Bergsvägen och Smedgatan/Hantverkargatan anslutna till dagvattenledningen mot Mjölån. Detta kommer att avlasta dagvattennätet i riktning mot Forshalls avloppsreningsverk.

Reinvesteringar i VA-nätet

Reinvesteringar i befintligt VA-nät fortsätter löpande. Ventilbyten på drickvattenledningar och montering av flödesmätare i nätet ska ge oss bättre möjlighet att kontrollera och övervaka samt spåra eventuella läckor. Parallellt fortsätter arbetet med att tätta spillvattenledningar för att minska läckage samt fortsatt översyn av dagvattenledningar och dess funktion.

Föreslagna åtgärder i skyfallsutredningen levererad av Melica under 2022 fortsätter att beaktas i varje insats vi utför i ledningsnätet och i planarbetet.

Vattentjänstplan och VA-taxa

Framtagande av vattentjänstplan och ny taxemodell för VA enligt svenskt vatten P120 kommer att ses över under året.

10.6.1 Ekonomiskt resultat

Totalt redovisar VA-verksamheten 2023 ett underskott på -523 tkr. Resultatet för 2023 har i sin helhet behandlats som en fordran till abonnentkollektivet inom VA-verksamheten. Årets resultat för 2023 är 0 tkr.

För tidigare verksamhetsår finns både positiva och negativa avvikelser innan reglering av resultatet. För verksamhetsåret 2022 redovisade VA-verksamheten ett negativt resultat (-1 325 tkr), men tidigare år var utfallet positivt 2021 (+ 1581 tkr), (2020 (+1 033 tkr)).

Finansieringsgraden ska ses över en längre tidsperiod varför verksamheten enstaka år kan visa över- eller underskott. Dessa balanseras över tid för att bedöma om avgiftsuttaget är i nivå med kostnaderna för verksamheten. Underskott betyder att verksamheten till viss del skattefinansieras då avgifterna inte täcker verksamhetens faktiska kostnader. Vid överskott har avgifterna teoretiskt sett varit för höga. Avgiftsuttaget måste ses på flera års sikt för att inte få för stora variationer i VA-taxan.

Resultaträkning, tkr

	Not	2023	2022	2021
Intäkter	1	12 035	11 604	9 631
Kostnader	2	-8 265	-8 754	-8 508
Avskrivningar	3	-2 561	-2 087	-1 238
Finansiella kostnader	4	-1208	-1006	-356
Årets resultat	5	0	241	475
BALANSRÄKNING, tkr				
Materiella anläggningstillgångar	6	106 873	81 433	42 182
Finansiella anläggningstillgångar	7	4 148	3 625	2 302
Summa anläggningstillgångar		111 021	85 058	44 484

	Not	2023	2022	2021
Korta fordringar	8	19	19	438
Summa omsättningstillgångar		19	19	438
Summa tillgångar		111 040	85 077	44 922
Eget kapital	9	68 047	60 054	19 610
Därav årets resultat		0	241	475
Korta skulder	10	613	584	607
Långfristig skuld	11	42 380	24 680	25 180
Summa skulder		42 993	25 264	25 787
Summa eget kapital och skulder		111 040	85 318	45 397

Nothänvisningar

tkr

	2023	2022	2021
1 Verksamhetens intäkter			
Anslutningsavgifter	469	620	207
Konsumtionsavgifter	10 708	9 661	9 424
Bidrag	335	0	0
Fordran VA-kollektivet	523	1 323	0
Verksamhetens intäkter	12 035	11 604	9 631
2 Verksamhetens kostnader			
Direkta kostnader va-verksamhet	-8 021	-9 001	-6 573
Kostnader va-verksamhet inom teknisk förvaltning	0	0	0
Gemensamma kostnader inom kommunen	-244	-247	-354
Skuld VA-kollektivet	0	0	-1 581
Verksamhetens kostnader	-8 265	-9 248	-8 508
3 Avskrivningar			
Beloppen utgörs av planenliga avskrivningar och beräknas på anläggningvärdet.			
Viss vägledning finns i Sveriges Kommuner och -Regioners förslag till avskrivningstider.	-2 561	-2 087	-1 238
4 Finansiella kostnader			
Räntekostnader, anläggningslån	-1 208	-1 006	-359

	<u>2023</u>	<u>2022</u>	<u>2021</u>
5 Årets resultat			
Efter reglering av under-/överskott till långfristig fordran/skuld redovisas ett noll-resultat för va-verksamheten	0	241	475
6 Materiella anläggningstillgångar			
Va-verksamhetens materiella anläggningstillgångar			
Ingående bokfört värde (justerat)	85 041	50 862	43 420
Pågående arbete	9 665	27 008	
Nyanskaffningar	14 728	5 724	
Årets avskrivning	-2 561	-2 161	-1 238
Utgående bokfört värde	106 873	81 433	42 182
Första avskrivningen sker samma år som investeringen tas i bruk.			
Summa Utgående bokfört värde	106 873	81 433	42 182
7 Finansiella anläggningstillgångar			
Långsiktig fordran på abonnentkollektivet inom va-verksamheten	4 148	3 625	2 302
8 Kortfristiga fordringar			
Debiterade, ej betalda konsumtionsavgifter	19	19	438
9 Eget kapital *)			
Ingående justerat eget kapital	68 047	59 813	19 135
Årets resultat	0	241	475
Eget kapital	68 047	60 054	19 610
10 Kortfristiga skulder			
Semesterlöneskuld inkl. okompenserad övertid	113	84	107
Kortfristig del av långfristig skuld	500	500	500
Kortfristiga skulder	613	584	607
11 Långfristiga skulder			
Ingående låneskuld	19 000	19 500	20 000
Nya lån/konverterade lån	18 700		0
Kalkylerad amortering innevarande år	500	500	500
Verklig amortering/inlösta lån	-500	-500	-500
Kalkylerad amortering nästkommande år	-1000	-500	-500

	2023	2022	2021
Långfristig skuld till abonnentkollektivet inom VA-verksamheten.	5 680	5 680	5 680
Långfristiga skulder	42 380	24 680	25 180

*) Redovisat eget kapital utgör en framräknad post och motsvarar därför inte ett eget kapital som kan användas i verksamheten.

10.6.1.1 Redovisningsprinciper

- Någon finansieringsanalys/kassaflödesrapport har inte upprättats då det inte går att urskilja va-verksamhetens kassaflöde från övriga transaktioner i kommunen som påverkar kassa, bank och rörelsekapital. Av samma orsak redovisas inga medel i kassa och bank under omsättningstillgångar i balansräkningen.
- Anslutningsavgifter periodiseras till 85 procent av beloppet medan 15 procent bokförs i driftredovisningen för att täcka uppkomna kostnader i samband med anslutningen. Vid lägre belopp, upp till 250 tkr, intäktsförs anslutningsavgifterna i sin helhet, då en periodisering över tillgångens avskrivningstid inte skulle vara meningsfull med hänsyn till beloppets storlek. Detta är i överensstämmelse med hur anslutningsavgifterna hanteras i kommunens bokföring.
- Räntekostnader som belastar VA-verksamheten är kommunens internränta för lån kopplade till investeringar i VA-verksamheten.
- Kostnader som belastar VA-verksamheten består av;
  1. Kostnader som direkt kan hänföras till va-verksamheten.
  2. Kostnader som belastar VA-verksamheten och som redovisas inom tekniska förvaltningens övriga verksamhet. Fördelningsprincipen för dessa kostnader är att lika stor andel som va-verksamheten utgör av tekniska förvaltningens bruttokostnad, lika stor andel av förvaltningens gemensamma kostnad belastar va-verksamheten. Hit räknas till exempel andel i kommunförrådets lokaler.
  3. Kostnader som belastar va-verksamheten och som redovisas inom Grästorps kommuns övriga verksamheter. Fördelningsprincipen för dessa kostnader är att lika stor andel som VA-verksamheten utgör av kommunens totala bruttokostnad, lika stor andel av kommunens gemensamma kostnad belastar va-verksamheten. Hit räknas t ex andel i kommunens centrala ekonomi- och personaladministration, IT-verksamhet, företagshälsovård, arkiv, telefonväxel, försäkring, revision och politisk verksamhet.
- Över- eller underskott som uppstår i den löpande va-verksamheten hanteras som skuld eller fordran till abonnentkollektivet för kommande reglering enligt lagen om allmänna vattentjänster. En fordran betraktas som långfristig då regleringen ligger längre fram i tiden än ett år. På motsvarande sätt betraktas även en skuld som långfristig.
- Eget kapital i balansräkningen har justerats direkt i balansräkningen och utgör en beräknad post och motsvarar därför inte ett eget kapital som direkt kan användas i verksamheten.